

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

II/2019
11. ročník

ROZHOVOR
S EVOU DLOUHOU
SOUDKYNÍ KRAJSKÉHO
SOUDU V PRAZE

ČLÁNKY

JUDIKATURA

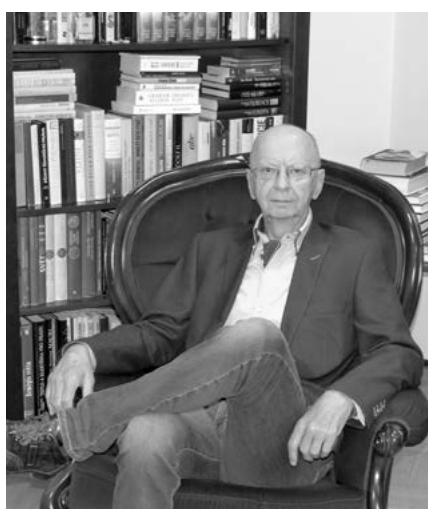
ZPRÁVY Z KOMORY

PROFESOR
ROBERT W. EMERSON
V PRAZE

vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL

JUDr. Karel Havlíček,
zakladatel Stálé konference českého práva

Vážení a milí čtenáři Komorních listů,

editorial je vznešený pojem, takže ten, kdo jej píše, měl by si dávat pozor na každé slovo. Já mám ovšem leckdy pocit, že žijeme v době, která nás nutí k takové opatrnosti, jako bychom neustále byli autory editorialů. To je příznak časů přemrštěné politické korektnosti. Humor, vtip, ironie, satira – ne že by se to vůbec nenosilo. Musíte však přinejmenším přilepit k větě cedulku: „Pozor, legrace!“, aby vás hned někdo neroznesl na kopytech, a stejně ještě nemáte vyhráno. A editorial do exekutorského čtvrtletníku? To je záležitost pojmově tak závažná, že jakýkoliv pokus poněkud ji zlehčit téměř nutně vede k tomu, že dáte za pravdu Hemingwayovi, jenž tvrdil, že vtip je druhem odvahy. Pro člověka jako já, který miluje humor, leč bez mučení přiznává, že není žádným prototypem odvážného hrdiny, je tudíž úkol napsat takový editorial pravým peklem.

Prohlašuji proto již v úvodu s plným vědomím, že exekuce jsou sakumprásk naprosto vážná věc a exekutoři, alespoň ti, které znám, zcela vážní lidé. Proto mi pár věcí dělá trochu starostí.

Například se traduje, že exekutor je zároveň státním úředníkem a zároveň podnikatelem. Což o to, jsme národ s vysokým výskytem chytrých horákyň, takže se taková úvaha okamžitě stane nezpochybnitelnou mantrou. Ústavní soud ostatně již před patnácti lety suše konstatoval, že *„exekutor jako podnikatel má z úspěšného provedení exekuce zisk, ale současně nese i riziko spočívající v tom, že majetek povinného nebude dostačovat k uspokojení oprávněného, ale i nákladů exekuce“*. Exekuční řád k tomu lakonicky dodává, že exekutor *„může odmítnout provést požadovaný úkon, odporuje-li zákonu nebo právním předpisům nebo jestliže oprávněný nesložil přiměřenou zálohu na náklady exekuce“*. Jindy ne. JUDr. Lukáš Jícha má zatracenou pravdu, když tvrdí v časopise Euro, že *„exekutorský úřad není správní úřad, ale jen soubor pravomocí, kterými exekutora vybavil stát,“* jenže ještě větší pravdu má, když posmutněle konstatuje, že to *„veřejnost ne dost dobře chápe“*.

Veřejnost to má ovšem těžké v tom, že ne dost dobře chápe spoustu tuzemských právních předpisů – nikoliv proto, že by byla nedosti moudrá, nýbrž proto, že ony předpisy jsou mnohdy v jádru vskutku hloupé a navíc obalené tisíci pevných krust komplikovaného jazyka, který dá pořádně zabrat i právníkovi, natož potom paní Dymákové, tudíž ta se jimi velmi často z profylaktických důvodů ani zabývat nehodlá. Krmíme-li ovšem veřejnost nesrozumitelnými legislativními frázemi, nelze se tomu divit.

To ovšem není celý problém. Nedávno jsem na jednom sympoziu konaném v rámci Stálé konference českého práva hovořil o indexu relativní stability

(IRS), který vyjadřuje poměr délky platnosti právního předpisu k počtu jeho změn. Exekuční řád účinkuje od 1. 5. 2001 a během osmnácti let byl novelizován, jestli dobře počítám, sedmačtyřicetkrát. Jeho IRS má tedy hodnotu 0,38, prakticky stejnou jako občanský soudní řád, který je uváděn mezi labilními vykřičníky. Můžeme vůbec po veřejnosti žádat, aby byla schopna tu proměnlivou, třaslavou a nejistou masu právních norem sledovat? A přitom jsou další změny za nejbližším nárožím!

Fakt je, a to mi, vážení čtenáři, laskavě promiňte, že exekutoři obecně nejsou žádní velcí mediální machři a miláckové publika (ostatně – která právnická profese si dnes v tomto směru může pískat?). Však ona základní exekutorská činnost má sama o sobě takovou nepřiliš populární povahu, že před nějakým machrováním lze jen a jen varovat, a kdo se tomu neubrání, ten exekutorskému stavu žádnou zvláštní reputaci ještě nikdy nezískal, ba mnohdy pořádně přispěl k tomu, že jste před veřejností body ztráceli. Stojí za to podívat se občas do důvodové zprávy k exekučnímu řádu a do jeho historie. Z toho čtení je mimo jiné patrné, že za chyby se platí. A z tohoto hlediska je také nutno přijmout restriktce, kterým byl původní projekt během času vystaven, neboť jinak by to byl jen pláč nad rozlitým mlékem, i když některé jejich aspekty může někdo vnímat jako neuvážené, nebo dokonce nespravedlivé. Doufám, že jsem si tím nikoho z vás nepopudil. Ale přesto budu ještě více dbát, abych nikdy nejel hromadnou dopravou bez platné jízdenky a aby se můj osud nestal příběhem exekuoovaného dlužníka.

Začíná to mnohdy banálně a mám – jako téměř každý – vlastní zkušenost, jak snadno lze uklouznout. Přestože jsem člověk věkovitý a čím dál tím opatrnější, avšak poněkud teoreticky (chci říci – neprakticky) založený, asi tak třikrát za život jsem jízdenku zapomněl v jiné kapse, zatímco jsem cestou z domu přemýšlel o Aristotelovi nebo o nějakém jiném chytrákově. Vyprávěl jsem to kdysi na Právnickém salonu. Když jsem to v tramvaji zjistil, stál jsem jako opařený, chvěl se před případným příchodem revizora. Do jisté míry jsem počítal s tím, že budu – právem – ukřižován na portálu stanice metra Kačerov, přinejmenším však znectěn strejdou v šedomodré bundě s odznáčkem před celým osazenstvem vozu. A už už jsem si představoval, jak přijde exekutor a olepí mi nejmilovanější část knihovny žlutými lístečky.

Docela se těším, až si jednou budu číst v novinách příběh o tom, kterak laskavý exekutor takovému zapomnětlivci po zásluze vynadal, dohlédl na to, aby mazal na poštu a odtud štandopede poslal dopravním podnikům 24 Kč se zaslouženými úroky, a potom zase odešel řka, že jeho posláním je efektivně vymáhat právo, nikoliv zabývat se takovými ptákovinami. Až se to přihodí (byť uznávám, že takhle to zní spíše jako čapkovská Poštácká pohádka), řeknu si, že exekutoři mají hodně splněno. Já vím, že to takhle doslova asi nejde, ale vy zase víte, co chci naznačit.

Nápadů mají soudní exekutoři a jejich komora víc než dost. Zjednodušení srážek ze mzdy, předexekuční mediace, zlepšení součinnosti s orgány finanční správy, vyjasnění místní příslušnosti a tak dále. Žijeme ovšem v mediální společnosti a žádný nápad se neobejde – s odpuštěním – bez dobrého marketingu. Nezapomeňte na to, vždyť jste podnikatelé!

OBSAH

ROZHOVOR	7	„Systém vymáhání práva založený na soudních exekutorech jednoznačně dal České republice vymahatelnost pohledávek přiznaných vykonatelnými rozhodnutími,“ říká v rozhovoru pro Komorní listy JUDr. Eva Dlouhá, soudkyně Krajského soudu v Praze
ČLÁNKY	11	Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.
ČLÁNKY/DISKUSE	17	K některým aspektům novel exekučního řádu a občanského soudního řádu Mgr. Stanislav Molák
ČLÁNKY/KONCIPIENTI	22	(Ne)přiměřenost nákladů exekuce soudního exekutora ve vztahu k daňovým pohledávkám Mgr. Ondřej Bečvář
ČLÁNKY/NÁZOR	27	Makro: Oddlužení, nová šance Ing. Miroslav Zámečník
ČLÁNKY/KOMERČNÍ	28	Problematika stanovení obvyklé ceny u nemovitých věcí XP invest s. r. o., znalecký ústav
JUDIKATURA	33	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	38	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
ZPRÁVY Z KOMORY	47	Z jednání 38. Sněmu soudních exekutorů Mgr. Petr Prokop Ustohal
	49	Z jednání prezídia EK ČR Mgr. Petr Prokop Ustohal
	51	Profesor Robert W. Emerson v Praze

ABSTRAKTY

JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.

Aktuálně k exekuci rozhodčích nálezů

Problémy s exekucí rozhodčích nálezů odsuzujících k plnění ze spotřebitelských smluv stále představují zásadní část agendy exekučního senátu Nejvyššího soudu. Proto není od věci shrnout nejaktuálnější judikaturu dovolacího soudu, která se jimi zabývá. Článek se věnuje mezím přezkumu rozhodčího nálezu při rozhodování o návrhu povinného na zastavení exekuce pro údajnou nemravnost vykonávaného plnění.

Mgr. Stanislav Molák

K některým aspektům novel exekučního řádu a občanského soudního řádu

V krátkém textu jsou zmíněny novely právních předpisů z roku 2017 s dopadem pro exekuční řízení. Objasňují se příčiny úpravy, očekávaná aplikační praxe a výklad s důrazem na intertemporální působnost. Jde o novelu zákona o advokacii, zákona č. 258/2017Sb., proti zneužívání označení soudní exekutor a exekutorský úřad. Novelu občanského soudního řádu zákonem č. 291/2017Sb. zakotvující novou preferovanou skupinu pohledávek při rozvrhu výtěžku dražby; konkrétně pohledávky společenství vlastníků. A konečně i o novelu exekučního řádu zákonem č. 298/2017Sb. rozšiřující užití exekuce pozastavením řídičského oprávnění i pro případy vymáhání výživného pro zletilé studující děti do 26 let.

Mgr. Ondřej Bečvář

(Ne)přiměřenost nákladů exekuce soudního exekutora ve vztahu k daňovým pohledávkám

Pohledávky z daňových nedoplatků tvoří rozsáhlé portfolio na poli vymáhání pohledávek. Při jejich vymáhání se uplatňuje zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád. Pokud se příslušný správce daně rozhodne pro vymáhání daňového nedoplatku cestou soudního exekutora, musí zvažovat hledisko výše nákladů spojených s vymáháním ve smyslu ust. § 175 odst. 2 daňového řádu. Vágní ustanovení daňového řádu nebylo řešeno judikaturou vyšších soudů až do roku 2015. V současnosti se aplikace § 175 odst. 2 daňového řádu značně rozšířila i mezi soudy nižších instancí a je často důvodem pro zamítnutí podaného exekučního návrhu nebo zastavení probíhající exekuce. Vzhledem k „novosti“ aplikace tohoto institutu existuje v dosavadní judikatuře nižších soudů roztržštěnost v řešení dílčích otázek poměrování nákladů exekuce. Cílem autora je ve svém příspěvku poukázat na problematické okruhy při aplikaci § 175 odst. 2 daňového řádu.

Miroslav Zámečník

Makro: Oddlužení, nová šance

Oddlužovací novela insolvenčního zákona předpokládá dvě varianty, jak lze oddlužení pro fyzické osoby dosáhnout. V první z nich dlužník splatí věřitelům za tři roky nejméně 60 procent svých dluhů. Ve druhé variantě by pak měl uhradit za pět let aspoň 30 procent dlužné částky, to však již není podmínka pro vstup do oddlužení. Dlužník musí věřitelům zaplatit alespoň tolik, co insolvenčnímu správci na jeho měsíční odměně. V případě „dobrého chování“ může zbytek prominout na konci období soud.

„Systém vymáhání práva založený na soudních exekutorech jednoznačně dal České republice vymahatelnost pohledávek přiznaných vykonatelnými rozhodnutími,“ říká v rozhovoru pro Komorní listy JUDr. Eva Dlouhá, soudkyně Krajského soudu v Praze

1. Začneme trochu abstraktněji. Co České republice za 18 let „dal a vzal“ systém vymáhání práva založený na soudních exekutorech?

O vymáhání pohledávek rozhoduji již přes třicet let. Před rokem 1990 byly hlavním způsobem vymáhání srážky ze mzdy, neboť byly většinou vymáhány dluhy fyzických osob, převážně výživné. Srážky ze mzdy prováděly na soudech soudní tajemnice, soudy měly i vykonávající úředníky, kteří prováděli soupisy movitého majetku. Soudce prováděl pouze rozhodování ve výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti, přičemž samotný prodej provádělo tehdejší státní notářství, a soudce dále rozhodoval o některých návrzích na zastavení výkonu rozhodnutí. Po roce 1990 začali oprávnění vymáhat jiný druh pohledávek, ale zejména narostl jejich počet. Soudy nebyly na tento nárůst vybaveny, neměly dostatek soudců ani administrativních pracovníků, kteří by mohli výkony rozhodnutí provádět, neměly ani prostory, kam by mohly případně zabavené věci ukládat, přičemž stát stav vymáhání neřešil. V době, kdy vznikl zákon o soudních exekutorech, bylo již všem zřejmé, že se věřitelé u soudu nedomůžou vymožením svých přiznaných pohledávek, což vedlo ke ztrátě důvěry v soudní systém a ke vzniku vymahačských společností, které vymáhaly pohledávky věřitelů ne vždy zákonným způsobem. Systém vymáhání práva založený na soudních exekutorech jednoznačně dal České republice vymahatelnost pohledávek přiznaných vykonatelnými rozhodnutími. Domnívám se, že systém, kdy pohledávky vymáhá soudní exekutor, nikoliv osoba, která je zaměstnancem státu, je pro efektivní vymáhání pohledávek jedině možný.

Soudní exekutoři, kteří zakládali exekutorské úřady po roce 2001, neměli na co navazovat, zpravidla šlo o bývalé advokáty, státní zástupce nebo komerční právníky, kteří neměli žádnou zkušenost s vymáháním pohledávek. V počátcích exekuční činnosti docházelo v některých případech k porušení zákona, postupy soudních exekutorů při vymáhání byly někdy příliš razantní a blížily se spíše metodám v té době působících vymahačských firem. To podlomilo důvěru v celý systém vymáhání soudními exekutory a soudní exekutoři se s námitkami, že nedodržují při vymáhání zákon, ačkoliv to již dávno není pravda, potýkají dodnes. Mám-li se vyjádřit, co systém vymáhání založený na soudních exekutorech České republiky vzal, tak je to přetrvávající nedůvěra v zákonnost vymáhání pohledávek soudními exekutory.

2. Hodně se hovoří o střídání dob prověřitelských a prodlužnických. Nyní se nacházíme v době prodlužnické. Myslíte, že nás v budoucnu čeká opětovně návrat k době prověřitelské, anebo se současný stav zakonzervuje a vytvoří se kýžená rovnováha mezi zájmy věřitelů a dlužníků?

Podle Ústavy České republiky všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva, podle občanského soudního řádu je soud vázán svým rozhodnutím, které lze změnit nebo zrušit pouze zákonnými prostředky. Exekuční soud podle občanského soudního řádu vykonává pravomocná a vykonatelná rozhodnutí a není oprávněn přezkoumávat jejich věcnou správnost, neboť věcnou správnost nalézacích rozhodnutí je oprávněn přezkoumat pouze orgán, který rozhodnutí vydal, nebo orgán, kterému to zákon svěřuje. Tímto orgánem podle zákona exekuční soud prostě není. Nutnost zákonné ochrany dlužníků byla vyvolána chováním některých věřitelů, kteří na základě původní pohledávky třeba v rádech desítek korun získali plnění v rádech milionů. V současné době je ochrana dlužníků dostatečně zaručena zákonem o spotřebitelském úvěru, který zaručuje, že věřitel nezneužije svého silnějšího postavení. Problém vidím v současné judikatuře, která postupně dospěla k závěru, že exekuční soud je oprávněn (a povinen) věcně přezkoumat pravomocné a vykonatelné rozhodnutí, má-li za to, že je vůči dlužníku nespravedlivé, a že nalézací orgán, a to i soud v rozsudku, náležitě nezkoumal, zda nebyl dlužník smlouvou poškozen ve svých právech. Znamená to, že žádný účastník řízení nemá jistotu, že pravomocné a vykonatelné rozhodnutí bude v exekučním řízení vykonáno. Soudům je uloženo, aby se z úřední povinnosti zabývaly tím, zda smlouva ve všech částech šetří práva dlužníka (povinného), a to i v případě, že sám dlužník nic proti uzavřené smlouvě nenamítá. Nejenom, že si v důsledku této judikatury nejsou účastníci před soudem rovni, ale je porušena základní zásada exekučního řízení, tedy že soud je vykonávaným rozhodnutím vázán a není oprávněn jej v exekučním řízení věcně přezkoumat. Položme si otázku, zda budou dlužníci plnit to, k čemu se

zavázali, když budou vědět, že to věřitel na nich nevyžádá ani v případě, že má pravomocný a vykonatelný titul vydaný příslušným orgánem státu?

Domnívám se, že tato situace je neudržitelná, je zcela podlomena důvěra v právní stát, neboť Česká republika je v současné době státem, ve kterém tak úplně neplatí, že je účastník vázán pravomocným a vykonatelným rozhodnutím, a věřitel, který se obrací na soud nebo soudního exekutora, neví, jestli pravomocné a vykonatelné rozhodnutí bude vykonáno, anebo zda soud exekuci zastaví a on nejenom že nezíská přisouzené plnění, ale ještě zaplatí náklady exekuce. Jestliže nebude obnovena rovnováha práv a povinností mezi dlužníky a věřiteli v soudním řízení, hrozí ve sféře vymáhání anarchie a chaos. Věřitelé se přestanou obracet na příslušné orgány, vymáhání se opět nebude řídit právem a vrátíme se zpět do doby, kdy neplatil, respektive se příliš neuplatňoval právní řád, ale právo silnějšího.

3. Exekuční řízení je specifické tím, že mnohé pozitivní i negativní jevy se projevují v masovém měřítku. Je mnoho právních otázek, které je nutné vyřešit, přičemž toto řešení se dotkne statisíců běžících řízení – za všechny například exekuce rozhodčích nálezů, aplikace přechodných ustanovení novel, zastavení již skončených exekucí, vztah řízení o zastavení exekuce a řízení o procesním nástupnictví aj. S kterými problémy tohoto druhu je aktuálně konfrontována agenda odvolacích soudů?

Největší problém je v současné době s návrhy povinných na zastavení exekuce v řízeních, kde je exekučním titulem rozhodčí nález. Postupně se rozšiřoval okruh důvodů, pro které soud vysloví, že je rozhodčí doložka neplatná, až byl Nejvyšším soudem vypracován seznam toho, co všechno musí soud z úřední povinnosti zkoumat, aby mohl dospět k závěru, že je celá smlouva nebo její část neplatná. Soudy v současné době provádí rozsáhlé dokazování z úřední povinnosti, nutí účastníky řízení, především ty, v jejichž prospěch se vede dokazování, aby doplnili tvrzení a důkazy, aby mohly vůbec rozhodnout o návrhu povinného na zastavení. Na základě judikatury jsme postupně dospěli k tomu, že je to soud, nikoliv účastník, kdo odpovídá za výsledek sporu.

4. Jaké jsou podle vašeho názoru tři hlavní systémové problémy současného českého exekučního práva?

Především bych chtěla říci, že nemá být měněno to, co funguje. Exekuční řízení má podle mého názoru jediný problém, který souvisí s množstvím pohledávek různých věřitelů vůči jedinému dlužníku, tedy to, že proti jedinému dlužníku je vedeno více exekucí u různých exekutorů. Jestliže by měla být tato otázka legislativně řešena,

pak by měly být jednotlivé exekuce vedeny u jediného exekutora, tento exekutor by měl mít povinnost podat insolvenční návrh, jestliže by zjistil, že je povinný předlužen. Poté, kdy by byl v insolvenčním řízení prohlášen úpadek, exekuční řízení by skončilo zastavením. Taková zákonná úprava by vyžadovala povinné složení zálohy na náklady exekuce, které by soudnímu exekutorovi vznikly prověřením schopnosti povinného splatit pohledávku oprávněného, a které povinný nezaplatí v případě, že je předlužen.

5. Již dlouhou dobu se diskutuje otázka místní příslušnosti soudních exekutorů. Jak to tak bývá, jsou její přívrženci i její odpůrci. Jaké výhody by podle vašeho názoru mělo zavedení místní příslušnosti oproti dnešnímu stavu? Dovedete si představit systém, ve kterém je místní příslušnost zavedena pouze pro některé pohledávky (například podle osoby věřitele, výše vymáhané peněžitě povinnosti aj.)?

Nejsem příznivcem místní příslušnosti v pravém slova smyslu. V této souvislosti mně připadal vhodnější vládní návrh, který řešil otázku příslušnosti soudního exekutora tak, že by byla určována podáním prvního návrhu proti konkrétnímu povinnému u konkrétního exekutora. Tento první návrh by pak určoval příslušnost tohoto exekutora i v dalších věcech. Záměrem tvůrců zákona je nejenom šetřit práva účastníků, ale i to, aby orgány a organizace, které jsou povinny podávat soudnímu exekutorovi informace, je v mnohočetných exekucích nepodávaly na jednoho povinného více exekutorům. Pokud by příslušnost soudního exekutora byla zavedena pouze pro některé pohledávky, ztratila by tato úprava smysl.

6. V dnešní době není neobvyklé, že je tentýž dlužník „naháněn“ současně několika exekučními orgány (exekutoři, soudy, finanční správa aj.). Nemyslíte, že by bylo namístě tuto vícečetnost odstranit?

Vzhledem k tomu, že nemám žádné údaje o vymáhání jinými orgány, ani informace o tom, jaké dopady by taková úprava měla, nemohu na tuto otázku odpovědět.

7. V poslední době se také hovoří o potřebě většího propojení nalézacího a vykonávacího řízení, popřípadě vykonávacího a insolvenčního řízení. Jste příznivcem některého z těchto proudů? V čem by větší propojenost mohla pomoci?

Jak jsem již v předešlých odpovědích uvedla, současná judikatura fakticky neuznává vázanost exekučního soudu pravomocným a vykonatelným rozhodnutím soudu, popřípadě rozhodce či jiného orgánu. Jediným řešením této situace by bylo odstranění samostatného nalézacího řízení. Jestliže pro vykonávací řízení není závazný rozsudek

nalézacího soudu, nemá pro vykonávací řízení nalézací řízení žádný význam, neboť exekuční soud musí provést nalézací řízení znovu v rámci řízení o zastavení exekuce, což jednoznačně vyplývá ze současné judikatury Ústavního soudu a Nejvyššího soudu. Nezmění-li se judikatura, musí se změnit občanský soudní řád tak, že oprávněný nebude nejprve podávat žalobu a domáhat se vydání rozsudku v nalézacím řízení, ale rovnou podá návrh na provedení exekuce, který doloží listinami. Soud rozhodne o nařízení exekuce, bude-li právo oprávněného doloženo, a povinný jako obranu proti nařízené exekuci podá návrh na zastavení. V rámci zastavení exekuce pak soud provede nalézací řízení a rozhodne, zda exekuci zastaví, nebo zda návrh povinného zamítne. Ostatně obdobným způsobem je řešen soudní prodej zástavy.

Pokud jde o propojení exekucí a insolvence, o tom jsem hovořila v odpovědi na předchozí otázku, pouze bych doplnila, že by insolvenční soud mohl vycházet ze skutkových zjištění soudního exekutora, kterými by soudní exekutor odůvodnil podaný insolvenční návrh a doložil jej.

8. Oblíbeným mottem mnoha ministrů bylo: „Je třeba odbřemenit soudy.“ Jaký je váš pohled na věc? Nepomohlo by, kdyby agenda elektronických platebních rozkazů byla převedena na soudní exekutory, kteří jsou v oblasti elektronizace přece jen o dost dál než soudy?

Domnívám se, že převedení rozhodování o právech a povinnostech účastníků ze soudu na soukromé osoby, jimž by byla dána zákonem pravomoc v těchto věcech rozhodovat, by dopadlo stejně jako rozhodčí nálezy. Jestliže současná judikatura neuznává závaznost pravomocných a vykonatelných rozhodčích nálezů, a posledním rozhodnutím dokonce ani pravomocných rozsudků pro vykonávací řízení, není možno předpokládat, že by uznávala rozhodnutí soudních exekutorů v nalézacím řízení.

9. Jste dlouholetou členkou zkušební komise Komory. Sledujete za ta léta vaší činnosti v komisi změny v úrovni uchazečů o složení exekutorské zkoušky? Čím jsou tyto změny podle vašeho názoru zapříčiněny?

Ke změně v úrovni uchazečů určitě došlo. V počátcích šlo převážně o starší uchazeče z různých právnických profesí, kterým chyběla pro výkon exekutorské činnosti pouze profesní zkouška. Vzhledem k tomu, že tito uchazeči zpravidla dlouhodobě pracovali pouze v jednom oboru práva, jejich znalosti v jiných oborech byly nedostatečné, především neměli žádnou zkušenost s vymáháním. Někdy byl problém, aby komise rozhodla, že alespoň jeden z uchazečů zkoušku splnil. V posledních letech přicházejí ke zkoušce uchazeči, kteří po absolvování právnické fakulty nastoupili jako koncipienti u soudního exekutora, prodělali exekutorskou praxi a neztratili ještě teoretické

znalosti ze všech oborů práva, které získali studiem. V posledních letech jsou i zkušební komise mnohem náročnější, tedy uchazeč, který chce zkoušku složit, musí být perfektně připraven.

10. Řekla byste sama o sobě, že máte nějakou specializaci v rámci exekučního práva? Je možné, že jsou to například otázky spojené s prodejem nemovitých věcí? Jak se jako soudce vyrovnáváte s automatizací a elektronizací, kterou provází činnost soudních exekutorů – například právě v oblasti prodeje nemovitých věcí?

V rámci Krajského soudu v Praze má většina civilních senátů specializaci. Náš senát rozhoduje ve věcech exekuce prodejem nemovitostí a podniku, soudního prodeje zástavy, zastavení exekuce a zákona o veřejných dražbách. Se spisy předkládanými na CD nosiči je obecně jediný problém, že soudní exekutoři používají různé programy, a ne vždy jsou ve spise veškeré informace, které soud pro své rozhodnutí potřebuje, například jaké plnění již bylo vymoženo, kdy bylo vyplaceno oprávněnému, dále pak spisy, které byly původně vedeny v papírové podobě, nebyly převedeny zcela do elektronické podoby, a mohla bych pokračovat i dalšími nedostatky. Někdy se dokonce stane, že soudní exekutor zašle odvolacímu soudu pouze část spisu, o které se domnívá, že ji bude odvolací soud ke svému rozhodnutí potřebovat. Odvolací soud ke svému rozhodnutí potřebuje úplný exekuční spis. Vzhledem k tomu, že odvolací soud rozhoduje v řadě věcí při jednání a jednací síně nejsou vybaveny technikou, kdy by odvolací soud mohl přímo pracovat s předloženým spisem, musí si každý soudce předložený CD spis vytisknout a s touto vytištěnou verzí pak pracuje při jednání.

11. Lákala by vás práce ve vedení soudu? Dovedete si představit, že byste se ucházela o místo předsedkyně soudu?

Nelákala, nejsem svým založením a schopnostmi vedoucí pracovník.

12. Co děláte ve volném čase? Jak relaxujete po celém dni řešení nelehkých problémů, které přináší (nejen) exekuční praxe?

Od jara do podzimu, mám-li čas, se starám o zahradu, občas navštěvuji výstavy nebo různé zajímavé akce, jako byla například komentovaná procházka Malostranským hřbitovem, o dovolené jezdíme s manželem autem po různých zemích Evropy.

13. V legislativním procesu jsou nyní návrhy na změnu zákona o soudech a soudcích (změny v přípravě na soudcovské povolání, zrušení laických přísedících) i změnu zákona o kárném řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

(zavedení dvoustupňového kárného řízení aj.). Měla jste čas se s návrhy seznámit, máte na navrhovanou úpravu svůj názor? Respektive máte čas se věnovat právním předpisům ještě dříve, než dojde k jejich schválení?

V době, kdy byla Ministerstvem spravedlnosti uveřejněna novela zákona o soudech a soudcích a byla dána k připomínce, jsem odjížděla na třítydenní dovolenou mimo republiku, tedy nevím, zda byla dána k připomínce jednotlivým soudcům. Při návratu z dovolené jsem se dozvěděla, že kolegium předsedů krajských soudů novelu odmítlo jako celek. Obecně je však třeba uvést, že soudci Krajského soudu v Praze mají možnost se vyjádřit k podstatným novelám, které se týkají rozhodování soudů, mohou k nim dávat připomínky. Ne vždy však předkladatel novely zákona k připomínce soudů přihlédne.

Připravil:
Mgr. Jan Mlynářčík
viceprezident Exekutorské komory ČR

AKTUÁLNĚ K EXEKUCI ROZHODČÍCH NÁLEZŮ

JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.
předseda senátu Nejvyššího soudu

Exekuční přezkum „spotřebitelského“ rozhodčího nálezů

I když novelou č. 258/2016 Sb., kterou se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru, zákonodárce zamezil tomu, aby tzv. spotřebitelské spory nadále projednávali a rozhodovali rozhodci,¹ rozhodci mají i nadále oprávnění konat řízení na základě rozhodčích smluv uzavřených přede dnem účinnosti této novely. Předmětem exekuce jsou a i nadále budou statisíce rozhodčích nálezů ve spotřebitelských věcech. Například ze smluv o tzv. spotřebitelských úvěrech. Takže problém, co s exekucí rozhodčích nálezů ukládajících spotřebiteli zřejmě nemravné plnění (například příliš vysokou smluvní pokutu v kombinaci s nadstandardním smluvním úrokem z prodlení), i nadále zůstává exekučním problémem číslo jedna.

V lednu 2018 Nejvyšší soud naznačil, že ochrana spotřebitele, vůči němuž exekutor vymáhá plnění z exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezů, není bezbřehá. Vykonávací řízení totiž primárně neslouží k přezkumu věcné správnosti exekučního titulu a ani k tomu, aby exekuční soud za každých okolností zastavoval exekuci proto, že v rozhodčím řízení došlo k procesnímu pochybení v neprospěch spotřebitele. A to ani v případě, že je exekučním titulem rozhodčí nález.² Zmíněné usnesení

¹ Ke kritice rozhodčích nálezů ze spotřebitelských smluv viz například VÍTOVÁ, B. *Zákon o ochraně spotřebitele. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, komentář k § 20d.

² Viz usnesení NS z 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017. To, že vykonávací řízení slouží k nucené realizaci exekučního titulu a nikoliv k jeho přezkumu, viz například ŠÍNOVÁ, R., KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ, I. a kol. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1 a násl., MACUR, J. *Kurz občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde Praha, a. s., 2008, s. 39 a násl. a s. 515 a násl., KŮRKA, V., DRÁPAL, L. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, a. s., 2004. Na druhé straně aktuálně existuje četná judikatura Ústavního soudu, podle níž spotřebitel požívá vysoké míry právní ochrany i v exekuci a nelze připustit, aby byl donucen k plnění, které je

Nejvyššího soudu však zřejmě nebylo natolik konkrétní, aby vedlo ke sjednocení rozhodovací praxe nižších soudů, kdy a za jakých okolností je namíste exekuci z rozhodčího nálezu podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

Podstatná část odvolacích soudů má stále za to, že došlo-li k „transparentnímu“ výběru rozhodce³ a rozhodčí smlouva a smlouva o úvěru byly uzavřeny dobrovolně, vážně a bez nátlaku, povinný spotřebitel nemůže s návrhem na zastavení exekuce uspět. Přezkum věcné správnosti rozhodčího nálezu ve vykonávacím řízení zásadně není možný.⁴ Prezentovaný náhled Nejvyšší soud nepokládá za zcela správný, což jej vedlo k bližšímu rozvedení jeho závěrů uvedených v usnesení sp. zn. 20 Cdo 4022/2017.

Tzv. problémové body

Dovolací soud konstatuje, že existují tzv. problémové body, které mohou vést k závěru, že exekuci na základě rozhodčího nálezu je třeba k návrhu povinného – spotřebitele podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit.

Těmito problémovými body jsou:

- 1) míra a zjevnost rozporu rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy z pohledu hmotného práva, například i vzhledem k vysoké smluvní pokutě,
- 2) úprava rozhodčí smlouvy (zda se jedná o formulářovou smlouvu),
- 3) zneužití finanční tísně spotřebitele ze strany podnikatele,
- 4) míra indicií, které podporují závěr o ekonomické provázanosti rozhodce s oprávněným a
- 5) míra a odůvodněnost pasivity povinného – spotřebitele, který své námitky ve vztahu ke způsobu určení rozhodce a k průběhu rozhodčího řízení, jakož i hmotněprávní výhrady k plnění, které bylo v rozhodčím řízení přiznáno, nevnesl již při podpisu rozhodčí smlouvy, případně v rozhodčím řízení nebo v rámci žaloby podle § 31 zákona o rozhodčím řízení.⁵

Jestliže soud uzavře, že plnění, které rozhodce přisoudil, není zjevně nemravné (tedy v rozporu s hmotným právem), a rozhodce byl ustaven dostatečně konkrétním způsobem, nemá smysl se bavit o tom, že by rozhodčí nález neměl být vykonán. Jinými slovy, exekuční soud si nejdříve posoudí, zda by povinný spotřebitel dopadl stejně, kdyby v jeho záležitosti nerozhodoval rozhodce, ale

soud. Jestliže ano, je třeba respektovat, že existuje vykonatelný a řádný exekuční titul a že není spravedlnostní důvod, pro který by se exekuční soud měl pustit do uceleného přezkumu procedury, která vedla k vydání rozhodčího nálezu.⁶

V případě, že rozhodce nebyl v rozhodčí smlouvě ustaven určitým způsobem, „rozhodčí nález“ nemůže obstát, protože jde jen o kus papíru, který vydal „pán od vedle“. To je zásadní vadou, pro kterou exekuce od samého počátku neměla probíhat, protože zde vlastně nikdy nebyl exekuční titul. Jde o situaci, kterou lze srovnat s důvodem pro zastavení exekuce z moci úřední podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.⁷ Jestliže oprávněný spotřebitel přesto podal exekuční návrh na realizaci rozhodčího nálezu vydaného „pánem od vedle“, má již sám exekutor exekuční návrh zamítnout (§ 39 odst. 3 EŘ). Pokud už nastaly účinky nařízení výkonu, je namíste exekuci zastavit.⁸

Jestliže exekuční návrh sice vydal rozhodce, který byl ustaven dostatečně určitým způsobem, ale je důvod si myslet, že jím přisouzené plnění je nepřiměřené (nemravné), není to samo o sobě a bez dalšího zkoumání důvodem pro zastavení exekuce.⁹ Takže exekutor i tak požádá exekuční soud o pověření k vedení exekuce podle § 43a odst. 1 EŘ. Zda jsou naplněny důvody pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., soud bude zkoumat až k návrhu povinného na zastavení exekuce. Pouze povinný spotřebitel totiž může ozřejmit, proč by soud měl dojít k závěru, že kromě toho, že byl odsouzen k nemravnému plnění, existují další zvláštní okolnosti (problémové body), pro které je nepřiměřené, aby exekuce byla zastavena. Nelze přehlížet, že zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. je tzv. impugnačním sporem, který má vyvolat povinný. Exekutor ani exekuční soud nemají z moci úřední tento spor podněcovat.¹⁰

Vyvolá-li povinný spotřebitel impugnační spor a exekuční soud zjistí, že rozhodcem přisouzené plnění je v rozporu s hmotným právem (například je nemravné proto, že byla přisouzena nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta nebo i smluvní úrok), není to samo o sobě důvodem pro zastavení exekuce. Soud se totiž zaměří na další výše uvedené problémové body. Odvolací soudy jsou někdy nedůsledné v tom, že problémové body sice zaregistrují a zkoumají míru jejich naplnění, ale činí tak u každého z nich izolovaně. Například odvolací soud

zcela zjevně nepřiměřené. Srov. například s nálezem ÚS ze 4. 6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13.

³ Kdy je identifikace povolaného rozhodce dostatečná, probereme níže.

⁴ Viz například usnesení Krajského soudu v Praze ze 4. 5. 2018, č. j. 21 Co 108/2018, usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 8. 2017, č. j. 16 Co 148/2017, nebo usnesení KS v Brně z 15. 3. 2018, sp. zn. 20 Co 357/2017.

⁵ Srov. s usnesením NS z 6. 11. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3844/2018.

⁶ Srov. s usnesením NS z 1. 8. 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018.

⁷ Podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným. Srov. SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 22 a násl.

⁹ Viz například usnesení NS z 23. 10. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3283/2018.

¹⁰ Srov. MACUR, J. *Kurz občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, nebo SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 229 a násl.

zjistí, že rozhodce již v řadě případů v minulosti vydal ve prospěch oprávněného rozhodčí nálezy a že z této činnosti měl majetkový prospěch. Dále však konstatuje, že jen z toho důvodu nelze mít za prokázanou ekonomickou provázanost mezi rozhodcem a oprávněným, takže důvod pro zastavení exekuce z tohoto důvodu není dán. V dalším odstavci se pak odvolací soud zabývá dalším (dalšími) z problémových bodů a se stejným výsledkem. Problémové body je však třeba posuzovat nejen jednotlivě, ale posléze i v jejich celkovém efektu. Teprve na základě tohoto komplexního přezkumu transparentnosti a mravnosti jednání, které vyústilo ve vydání rozhodčího nálezu, lze učinit závěr o tom, zda exekuce má být zastavena pro nepřiměřený následek ve vztahu k povinnému spotřebiteli. Závěr o nepřiměřenosti následku je možné učinit i tehdy, když rozhodcem přisouzené plnění je zjevně nemravné a není sice jistota, ale „jen“ reálná pravděpodobnost, že procedura ustanovení rozhodce, způsob jeho rozhodování a vedení řízení nebyly uskutečněny při respektu k zájmům povinného – spotřebitele jako subjektu hodného zvláštní ochrany.¹¹ Jde totiž o to, že je to oprávněný a rozhodce, kdo mají postupovat natolik transparentně, aby se vyhnuli vzniku takové reálné pochybnosti.

Jestliže odvolací soud neučiní celkový úsudek o tom, zda zřejmě nemravné plnění je nebo není přiměřené vykonat s ohledem na míru naplnění dalších problémových bodů, je posouzení věci z jeho strany provedeno neúplně a tudíž nesprávně. Například je-li přisouzené plnění vskutku nemravným, rozhodce byl ustaven formulářovým způsobem a v minulosti již mnohokrát rozhodl ve spotřebitelském sporu ve prospěch téhož oprávněného (takže mu přiznal nemravné plnění) a měl z toho majetkový prospěch, racionálně se nabízí závěr o nepřiměřenosti exekuce rozhodčího nálezu. Exekuční soud však musí i tak zjišťovat, zda a proč povinný neuplatnil své námitky již v řízení před rozhodcem (srov. například § 15 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení), případně proč včas nepodal návrh na zrušení rozhodčího nálezu podle § 31 zákona o rozhodčím řízení ve znění do novely č. 258/2016 Sb.¹² K zastavení exekuce totiž může dojít až tehdy, když je míra zásahu do práv povinného ve svém úhrnu (jak tím, že mu byla uložena „nemravná“ povinnost, tak tím, že byl poškozen celkovým průběhem procedury vedoucí k vydání rozhodčího nálezu, od uzavření rozhodčí smlouvy až do doručení rozhodčího nálezu) natolik zásadní, že případné zavinění povinného na tom, že se nebránil včas, se jeví jako nepodstatné. Tak tomu bude i tehdy, když i přes zanedbání ze strany povinného exekuční soud dojde k závěru, že realizace povinnosti

z rozhodčího nálezu je „urážející obyčejné lidské cítění“ (srov. s § 2 odst. 3 o. z. 2012).¹³

Kdy tomu tak bude, nelze jednoznačně kvantifikovat, protože nejde jen „kupecký výpočet“, ale o zvážení všech (i matematicky nevyjádřitelných) okolností případu. Dodejme však, že aplikuje-li odvolací soud při řešení věci právní normu s relativně neurčitým obsahem, dovolací soud tuto aplikaci pokládá za nesprávnou jen v případě, kdy úvahy soudu v nalézacím řízení byly zjevně nepřiměřené.¹⁴

Je možné se domnívat, že výše uvedených závěrů (jde-li o exekuční tituly ve formě rozhodčích nálezů) se Nejvyšší soud přidrží i poté, co Ústavní soud nálezem z 1. 4. 2019, sp. zn. II. ÚS 3194/18, vyjádřil pro obecné soudy závazný právní názor, že uloží-li exekuční titul dlužníku zjevně nemravné plnění, je to samo o sobě důvodem pro úplné nebo částečné zastavení exekuce. Bývá totiž spíše pravidlem než výjimkou, že v případě, že rozhodčí nález odsuzuje dlužníka k nemravnému plnění (pravidelně pro nesplacení spotřebitelského úvěru), existují podle obsahu spisu i další indicie vedoucí k úsudku, že veškeré konání věřitele jako poskytovatele úvěru, uzavřením formulářové smlouvy o úvěru a sjednáním rozhodčí doložky počínaje, pokračujíc přes získání exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu a konče podáním exekučního návrhu, bylo obchodním konstruktem vedoucím k nadměrnému (nemravnému) poškození dlužníka – spotřebitele.

Dojdeme-li k závěru, že celé výše uvedené konání včetně vydání rozhodčího nálezu je ve vztahu k povinnému nepřípustné, je odůvodnitelná dosavadní soudní praxe, že exekuci je třeba zastavit jako celek, protože veškeré jednání směřující ke vzniku dluhu a ke vzniku vykonávaného exekučního titulu nemůže nastolit závazné a vykonatelné právní následky, a to ani zčásti. Takový úsudek není v rozporu se spravedlivým uspořádáním vztahů mezi dlužníkem a věřitelem. Je věcí věřitele, aby si opatřil exekuční titul, který obstojí.

Zastavení exekuce z rozhodčího nálezu po vymožení?

Krajský soud v Plzni nedávno znovu otevřel otázku, zda lze zastavit exekuci, přestože už dříve skončila vymožením dluhu. Judikoval, že „již skončenou exekuci zastavit nelze“.¹⁵ Jedná se o staronový a Ústavním soudem i Nejvyšším soudem později zmírněný náhled (viz níže),

¹¹ Viz usnesení NS z 23. 1. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4022/2017, nebo na ně navazující usnesení NS z 5. 12. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4206/2018.

¹² Takový návrh lze zřejmě podat i nyní, tedy po účinnosti novely č. 258/2016 Sb. Blíže viz SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 30 a násl.

¹³ Jde o přirozenoprávní imperativ, který byl dovoditelný i z § 3 odst. 2 o. z. 1964.

¹⁴ Srov. například s usnesením NS z 27. 2. 2002, sp. zn. 22 Cdo 1689/2000, s rozsudkem NS z 27. 10. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4370/2009, nebo s usnesením NS z 30. 11. 2016, sp. zn. 22 Cdo 3057/2016.

¹⁵ Viz usnesení KS v Plzni z 20. 3. 2018, sp. zn. 14 Co 47/2018.

podle něhož nelze zastavit proces, který už není v běhu.¹⁶ Krajský soud se zaštilil též tím, že i když v průběhu exekuce dojde k vymožení plnění, o němž se dodatečně zjistí, že nemělo být poskytnuto, povinný může vysoudit vymožené plnění na oprávněném cestou nalézací žaloby s poukazem na to, že plnil něco, co nedlužil.¹⁷

I když je tento názor příliš generální a proto nikoliv v souladu s novější judikaturou Nejvyššího¹⁸ soudu a Ústavního soudu,¹⁹ stojí za zamyšlení, jde-li o specifické poměry exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu. Vyjděme z toho, že návrh povinného na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., který je opřen o tvrzení, že plnění přisouzené rozhodcem je nemravné a že je „nemravná“ i procedura, která vedla k uzavření rozhodčí smlouvy a k vydání rozhodčího nálezu, jde o řízení, které se sice vede formálně uvnitř exekuce, ale nejde o vskutku exekuční problém, ale o spor, který se svým předmětem blíží žalobě pro zmatečnost (§ 229 o. s. ř.). Jedná se v něm totiž nejen o údajnou nemravnost rozhodcem přisouzeného plnění, ale i o kvalitu procedury, která vedla k vydání rozhodčího nálezu. Takže je důvod si (stejně jako v případě žaloby pro zmatečnost) myslet, že povinný může impugnační spor zahájit jen ve velmi krátké době poté, co se dozvěděl o okolnostech, které ho zakládají (srov. s § 234 a s § 235f o. s. ř.). Kromě toho jsme už výše vysvětlili, že je čistě věcí povinného, zda impugnační spor zahájí, a pokud k tomu dojde, je na něm, aby soud přesvědčil o oprávněnosti návrhu na zahájení exekuce (má břemeno tvrdit a prokazovat). Jestliže tedy povinný spotřebitel nepodá návrh na zastavení exekuce v době, kdy exekuce ještě běží, nebrání se zavčasu a už z toho důvodu nemůže soud exekuci ex post zastavit.

Prostor pro argumentaci tímto směrem lze opřít i o aktuální judikaturu Ústavního soudu, podle níž sice exekuci po jejím vymožení lze zastavit, ale jen za zcela výjimečných okolností, protože soud se takovým rozhodnutím vlamuje do již ukončeného řízení, k čemuž musí existovat zásadní důvod.²⁰ Jestliže povinnému lze klást k tíži, že se impugnační žalobou podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. domáhá zastavení už skončené exekuce (byla ukončena vymožením), jen obtížně lze argumentovat tím, že jeho nedbalost vedoucí k tomu, že vymožení údajně nemravného plnění uloženého rozhodčím nálezem je „krutostí

a bezohledností urážející obyčejné lidské cítění“ (§ 2 odst. 3 o. z. 2012).

Výjimkou, kdy by bylo namíste zastavit exekuci rozhodčího nálezu, jež už skončila vymožením, lze shledat v situacích, kdy se povinný domáhá zastavení exekuce nikoliv proto, že by opožděně vnesl námitku nemravnosti plnění přiznaného rozhodčím nálezem a procedury vedoucí k vydání nálezu, ale tehdy, když podstata problému vězí v tom, že rozhodčí nález vydal „pán od vedle“. Tedy někdo, kdo k vynesení rozhodčího nálezu vůbec nebyl oprávněn, zejména proto, že rozhodčí smlouva ustavující osobu rozhodce nebyla dostatečně konkrétní. Za takových okolností se totiž povinný reálně dovolává i existence § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., protože mu jde o to, že exekuční titul má od samého počátku exekuce takové zásadní vady, že vlastně ani není a tedy ani nenabyl vykonatelnosti. Za takových okolností nejde o impugnační spor v pravém slova smyslu, ale o zjištění důvodu, pro který měl soud zastavit exekuci i z moci úřední. Další výjimkou je situace, kdy povinný zahájí impugnační spor ještě předtím, než exekuce skončí vymožením, tedy včas, a jen shodou okolností soud rozhodující o zastavení exekuce nestihne rozhodnout o návrhu do doby, než exekutor vymůže plnění z exekučního titulu.²¹

Dvojitý hledisko při přezkumu způsobu ustavení rozhodce

Nyní se blíže věnujme problematice návrhů na zastavení exekuce, které jsou odůvodněny nekonkrétním nebo tzv. netransparentním ujednáním o osobě rozhodce v rozhodčí smlouvě.

Způsob ustanovení rozhodce na základě rozhodčí smlouvy je namíste zkoumat ze dvou základních hledisek. Za prvé jde o posouzení formální určitosti způsobu identifikace osoby, která se má stát rozhodcem. Za druhé se jedná o to, zda výběr rozhodce způsobem stanoveným v rozhodčí smlouvě je i vzhledem k dalším okolnostem případu (třeba k tomu, že jde o rozhodce, který je ekonomicky provázán s oprávněným) mravný. Nejvyšší soud v této souvislosti někdy využívá namísto termínu „mravný“ pojem „transparentní“.²² Jde o dvě nezávislá hlediska, která není správně směřovat.²³ Mají totiž ve vztahu k možností zastavení exekuce odlišné následky.

Formální neurčitost ustanovení rozhodce je pochybným, pro které exekuce od samotného počátku neměla

¹⁶ Srov. se starší judikaturou NS, jako je například usnesení NS ze 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004.

¹⁷ Srov. MACUR, J. *Kurz občanského práva procesního. Exekuční právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, s. 5, nebo HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1865.

¹⁸ Například nález ÚS z 26. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 199/2011.

¹⁹ Například usnesení NS z 22. 9. 2008, sp. zn. 20 Cdo 2706/2007, z poslední doby například usnesení NS ze 17. 8. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2568/2018.

²⁰ Viz usnesení ÚS z 10. 7. 2018, sp. zn. III. ÚS 3007/17.

²¹ Bližší vysvětlení viz SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 12 a násl. a s. 229 a násl.

²² Viz například rozsudek NS z 12. 10. 2017, sp. zn. 33 Cdo 5258/2016.

²³ Srov. například s usnesením NS z 23. 1. 2018, sp. zn. 4022/2017, nebo nález ÚS z 10. 1. 2018, sp. zn. II. ÚS 502/2017.

běžet a měla by být zastavena z moci úřední.²⁴ To mimo jiné znamená, že exekuci ze spotřebitelského rozhodčího nálezu pro tak zásadní formální vadu je namíste zastavit i poté, co skončila vymožením.²⁵ Vada spočívající v tom, že rozhodce je „podjatý“, není formální vadou ustanovení rozhodce, ale vadou procedury, která vedla k vydání rozhodčího nálezu, jenž (na rozdíl od první situace) ob stojí jako formálně bezvadný exekuční titul. Přezkum existence této vady se odehrává v jednom „ranečku“ v rámci přezkumu tzv. problémových bodů, které jsme zmínili výše. Existence možné podjatosti rozhodce (například proto, že je ekonomicky provázán s oprávněným) proto sama o sobě nevede k zastavení exekuce.²⁶ Navíc ji exekuční soud (exekutor) bere v potaz až v případě, že povinný spotřebitel vyvolá tzv. impugnační spor, tedy podá návrh na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

K formálně určitému způsobu ustanovení rozhodce lze z neaktuálnější judikatury připomenout, jestliže byl rozhodčí smlouvou povolán jmenovitě určený rozhodce (fyzická osoba) nejen k rozhodnutí sporu, nýbrž i k případnému určení jiného rozhodce za sebe, pak rozhodce byl ustanoven dostatečně určitým způsobem.²⁷

Co s náklady exekuce

Dojde-li k zastavení exekuce vedené na základě rozhodčího nálezu vůči spotřebiteli podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., je namíste při rozhodování o nákladech vyjít z toho, že soud by návrhu vůbec nevyhověl, pokud by došel k závěru, že zavinění povinného – spotřebitele na tom, že se problém mravnosti rozhodcem přisouzeného plnění a problém s kvalitou procedury vedoucí k vydání

²⁴ I když soud exekuci zastaví s odkazem na § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., půjde o důvod zastavení, který se blíží § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Exekuční titul totiž vydal někdo, kdo k jeho vynesení nebyl oprávněn.

²⁵ Srov. například s usnesením NS z 2. 4. 2014, sp. zn. 28 Cdo 250/2012.

²⁶ Srov. s usnesením NS z 10. 4. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3852/2017. Toto usnesení navazuje na teze uvedené v usnesení NS z 23. 1. 2018, sp. zn. 4022/2017. Pro úplnost se sluší dodat, že usnesení NS sp. zn. 4022/2017 nebylo Občanskoprávním a obchodním kolegiem NS schváleno k publikaci v tzv. Zelené sbírce. Nikoliv však proto, že by jej kolegium pokládalo za nesprávné, ale proto, že ve svých druhotných následcích přehodnocuje dosavadní rozhodovací praxi Nejvyššího soudu (viz Protokol z jednání Občanskoprávního a obchodního kolegia NS z 12. 9. 2018). Faktem je, že usnesení NS sp. zn. 4022/2017 objasňuje, že je rozdíl mezi nedostatečně určitým způsobem ustanovení rozhodce a mezi ustavením „netransparentního“ rozhodce (tedy rozhodce, o jehož nepodjatosti je důvod pochybovat). To skutečně poskytuje nový pohled na dosavadní rozhodovací praxi NS, jenž popisujeme právě v tomto odstavci.

²⁷ Viz usnesení NS z 23. 11. 2017, sp. zn. 20 Cdo 4543/2017. Podrobný rozbor, kdy je rozhodce ustanoven dostatečně určitě, viz SVOBODA, K. *Zastavení exekuce*. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 12 a násl. a s. 33 a násl.

rozhodčího nálezu řeší až během exekuce, je natolik zásadní, že se návrhem na zastavení exekuce nelze zabývat pro jeho opožděnost. Pokud soud takové zásadní zavinění u povinného neshledal, je to naopak oprávněný, kdo si měl „pohlídat“, že nepovede exekuci nemravného plnění nebo plnění přiznaného na základě rozhodčí procedury, při níž zřejmě došlo k porušení práv povinného – spotřebitele. Takže není důvod neaplikovat § 89 větu první EŘ s tím, že rozhodující zavinění na zastavení exekuce nese oprávněný, takže jemu je namíste uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce a nákladů účastníků, včetně odměny a hotových výdajů exekutora.

Jak je to se zastavením exekuce v nespoteřbitelských věcech

Zbývá se zamyslet nad tím, zda se výše uvedená pravidla, která umožňují s úspěchem podat návrh na zastavení exekuce z rozhodčích nálezů vůči spotřebitelům, uplatní i při exekuci „nespotřebitelských“ rozhodčích nálezů.

Nejvyšší soud nedávno zdůraznil, že pokud zákon soudu ukládá, aby z moci úřední zkoumal, zda jsou dány důvody pro zrušení rozhodčího nálezu pouze tehdy, kdy byl rozhodčí nálezu vydán ve sporu ze spotřebitelské smlouvy a návrh na jeho zrušení podal spotřebitel, nelze tuto výjimku rozšiřovat na jiné subjekty, kterým je za jiných okolností zákonem přiznávána vyšší míra ochrany (zde šlo o podnikatele, který byl údajně v pozici „slabší smluvní strany“).²⁸ Argumentem od většího k menšímu tedy můžeme dovodit, že v nespoteřbitelských věcech se výše uvedená pravidla automaticky neuplatní. Také tento závěr ob stojí při konfrontaci s novým nálezem Ústavního soudu z 1. 4. 2018, sp. zn. II. ÚS 3194/18, protože i v něm se píše, že Ústavní soud „se v tomto nálezu nevyjadřuje k případům, kdy se k placení úroků z prodlení v obdobné výši zavázal podnikatel nebo kdy je výkon rozhodnutí na zaplacení takových úroků z prodlení uložen podnikateli“. Takže i Ústavní soud má za to, že zákonem chráněné osoby mají při úvaze o zastavení exekuce požívat vyšší míry ochrany.

Takže podle současného stavu judikatury je obtížné si představit, že by se povinný – podnikatel s úspěchem domohl zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. s odkazem na to, že mu rozhodčím nálezem bylo uloženo nemravné plnění a že s přihlédnutím k okolnostem uzavření rozhodčí smlouvy, k osobě rozhodce a k proceduře vedoucí k vydání rozhodčího nálezu (viz výše uvedené tzv. problémové body, které soud zkoumá při návrhu povinného – spotřebitele na zastavení exekuce) je namíste v exekuci dále nepokračovat. Zřejmě jiná situace nastane, když se návrh povinného – podnikatele

²⁸ Viz rozsudek NS z 12. 12. 2018, sp. zn. 33 Cdo 5942/2017.

na zastavení exekuce odvíjí od faktu, že rozhodčí nález vydal „pán od vedle“, tedy někdo, kdo nebyl jako rozhodce povolán dostatečně určitým způsobem. Za takových okolností totiž rozhodčí nález vlastně ani není rozhodčím nálezem. Takže jde o situaci, kdy neexistuje vykonatelný exekuční titul [srov. i s § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], což je důvodem pro zastavení exekuce i z moci úřední. Nicméně návrh na zastavení exekuce musí povinný – nespoteřbitel podat v době, kdy exekuce ještě běží (viz níže).

K zastavení exekuce vedené proti povinnému – nespoteřbiteli po vymožení z jakéhokoliv z důvodů podle § 268 odst. 1 o. s. ř. může dojít jen zcela výjimečně, pokud povinnému nelze tuto okolnost klást k tíži. Tak je tomu zejména v případě, že povinný podal návrh na zastavení exekuce ještě před vymožením plnění z exekučního titulu. V ostatních případech je třeba trvat na tom, že se povinný má exekuci bránit v době, kdy exekuce ještě běží. Poté už v zásadě není důvod mu poskytovat stejně vysokou míru ochrany jako povinnému – spoteřbiteli.

K NĚKTERÝM ASPEKTŮM NOVEL EXEKUČNÍHO ŘÁDU A OBČANSKÉHO SOUDNÍHO ŘÁDU

Mgr. Stanislav Molák

soudní exekutor v Havlíčkově Brodě
a místopředseda Právní a legislativní komise EK ČR

Zákon č. 258/2017 Sb. – exekuční vinklaření

Zákon č. 258/2017 Sb. účinný od 1. září. 2017, který se většinou věnoval novelizaci úpravy výkonu advokacie, si vedle nové úpravy vzdělávání koncipientů a advokátských zkoušek dal za cíl také zasáhnout proti nekalým konkurenčním praktikám mezi advokáty, zejména proti vinklaření. V této oblasti se novela protнула i s výkonem profese notáře a exekutora. V části třetí tak přijatá novela mění i zákon č. 120/2001Sb., exekuční řád, konkrétně **§ 4, § 124a a § 124b, jimiž zakazuje zneužití slovního užití slov soudní exekutor, exekutorský úřad a označení způsobilých vyvolat klamný dojem, že ten, kdo je užívá, je oprávněn k nucenému výkonu exekučních titulů**, a stanoví za tyto přestupky sankce.

Tato úprava není v exekučním řádu novinkou. Zákaz zneužívání označení soudní exekutor, exekuce a související spolu se stanovením sankcí za porušení tohoto zákazu zavedla již novela z. č. 396/2012Sb. – tzv. velká novela exekučního řádu. Oproti úpravě platné do 31. 8. 2017 zákon č. 258/2017 Sb. vypustil v § 4 povinnost exekutora používat při výkonu exekuční činnosti označení soudní exekutor. Což je spíše však jen systematicko-technická legislativní změna, neb není úplně hezké, a mohlo být i vnímáno jako matoucí, že v témže odstavci téhož paragrafu je v první větě uložena povinnost exekutorovi se jako *soudní exekutor* označovat a v druhé větě téhož odstavce se zapovídá zneužívání označení soudní exekutor jiným osobám. Prvou větu citovaného ustanovení nejspíše shledal zákonodárce jako bezpředmětnou normu, s čímž lze souhlasit. Neznamená to, že by se exekutor při výkonu exekuční činnosti mohl označovat jako soudní exekutor, jen „pokud se mu zachce“, nebo snad se označovat libovolně. Jen to, že ukládat toto zákonem je asi na stejné významové úrovni jako ukládat soudci, aby sám sebe při výkonu funkce soudce označoval jako soudce. V zákazu zneužití označení se pak dosavadní pojem zákazu platícího na „jinou osobu“ novelou změnil na dikci „ten, kdo neprovádí... (exekuce)“, což je opět jen technická

zobecnující změna, formulačně širší a souladná s dikcí odst. 2 téhož paragrafu, jež se nijak nezměnila.

Významnou změnou je však trestní postih za porušení zákazu „exekučního vinklaření“, kdy se jak v § 124a (přestupky fyzických osob nepodnikatelů), tak i v § 124b (přestupky právnických osob a podnikatelů) přidává v obou případech do odstavce 1 nové písmeno c), jímž se upravuje nová „kvalifikovaná“ skutková podstata přestupku, a to výkon exekuční nebo další činnosti exekutora podle exekučního řádu někým, kdo není osobou (zde zjevně zákonodárci pojem *jiná osoba* nevalil) oprávněnou tuto činnost vykonávat. Za toto konání lze uložit pokutu až do výše 3 milionů Kč a zákaz činnosti až do 1 roku.

Pokud někdo, kdo není exekutorem, provádí exekuce podle exekučního řádu, tedy neoprávněně si přisvojuje výkon veřejné moci v této oblasti (ponechme teď stranou, zda to je skutečně provádění exekucí nebo jen vnější nápodoba provádění exekucí), pak je jistě namístě, aby vůči němu byl uplatněn velmi citelný postih.

Autor se však nemůže zbavit dojmu, že do určité míry uvedené ustanovení je namířeno daleko spíše než proti „pravému vinkláři“, provozujícímu Exekutivní úřad, s. r. o., proti soudnímu exekutorovi, jemuž právě výkon úřadu zanikl (zaniká). Z praxe víme, že se takové případy exekutorům staly a výjimečně i v budoucnu stanou, neboť v některých situacích zániku výkonu úřadu (ale i u pozastavení výkonu či vzniku oprávnění k výkonu zástupcem) stále ještě nacházíme nejasnosti, kdy přesně nastává onen bod zvratu. Tedy kdy přesně začíná či přestává být jmenovaný exekutor nebo jeho zástupce oprávněn k nucenému výkonu exekučních titulů.

Respektive bojujeme s definicemi úkonů, které ještě jsou a které již nejsou po zániku výkonu úřadu přípustné. Přestože některé z nich se mohou jevit jako naprosto bezodkladné a jejich odložení naplnění exekuce zmaří nebo způsobí účastníkům značné újmy.

Lze po zániku výkonu ještě vyplatit plnění oprávněnému, vrátit přeplatek, oznámit skončení exekuce, odeslat spis na soud, převzít sepsanou věc, rozeslat zásilky...? Jednoduchá odpověď zní, že nikoliv, ovšem život je daleko pestřejší. I když exekutorovi třeba zanikne výkon úřadu, protože zemře, administrativa úřadu bude nejspíše i následující den pracovat, tedy vyplácet, odesílat, vyzývat atd., a to aniž by se ještě výkonu ujal zástupce, který o vzniku důvodu pro zastupování neví, mnohdy ani vědět nemůže. Daleko složitější situace pak nastane, pokud exekutor prostě „někde zmizí“ nebo u něj propukne duševní choroba.

Z kazuistiky je znám případ, kdy se zástupci exekutora jevilo, že zastupovaný exekutor, jemuž měl výkon úřadu v brzké době zaniknout, se chová a jedná tak, že již není schopen úřad dále vykonávat, a ujmul se tedy své funkce

zástupce v podstatě proti vůli zastupovaného exekutora. Zatím nejsou žádné zkušenosti, že by tímto směrem měla být zpřísnující úprava použita, přesto mám za vhodné na tato úskalí upozornit, neboť pokuta až do výše 3 milionů Kč je opravdu citelná, a zákaz činnosti asi v principu vůbec nemůže dopadnout na nikoho jiného než na exekutora, nemluvě především zástupci exekutora.

Zákon č. 291/2017 Sb. – postavení pohledávek správce domu při dražbě jednotky

Novela účinná od 1. 12. 2017 přinesla v oblasti exekucí novinku ohledně nové skupiny preferovaných pohledávek uspokojovaných z rozvrhu výtěžku při prodeji nemovitostí, konkrétně **pohledávky osob odpovědných za správu bytového domu a pozemku vůči povinnému, který je vlastníkem jednotky v takovém domě, a to do výše jedné desetiny výtěžku prodeje jednotky.**

Tyto pohledávky se nově řadí pod písmeno b) prvního odstavce § 337c o. s. ř. a tvoří tedy druhou skupinu uspokojovaných pohledávek hned za náklady řízení [§ 337c odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Ostatní skupiny se v důsledku toho posunuly o písmenko, takže poslední skupina tzv. ostatní pohledávky je nyní označována písmenem h). Momentálně tedy máme při prodeji nemovitostí osm skupin uspokojovaných pohledávek.

Vedle toho byl učiněn zásadní průlom ohledně kvality uplatnitelných pohledávek, neboť novela připustila, aby věřitel přihlásil i nevykonatelnou a jinak nezajištěnou pohledávku. Postačí, doloží-li, že ji v okamžiku podání přihlášky uplatnil u soudu [srov. § 336b odst. 4 písm. f) a § 336f odst. 1 věta druhá o. s. ř.]. Vykonatelnou pohledávka musí být až pro účely provedení rozvrhu (srov. § 336f odst. 6 a § 336q odst. 5 o. s. ř.).

Zkratkovitě jsou pohledávky ze správy domu a pozemku označovány jako „pohledávky SVJ“ (společenství vlastníků jednotek; dále v textu v souladu s dikcí § 1190 a násl. z. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, též jako SV). Je však vhodné upozornit, že v případě, kdy společenství vlastníků nevzniklo, je odpovědnou osobou správce domu. Při přezkumu této pohledávky je tedy také třeba vyhodnotit, zda přihlašující věřitel je skutečně v postavení osoby odpovědné za správu domu, tedy kdo byl určen správcem při vymezení jednotek, respektive s kým byla uzavřena správcovská smlouva.

Danou úpravou chtěl zákonodárce ulehčit spoluvlastníkům jednotek jejich situaci, kdy častokrát při prodeji jednotky dlužníka zůstávají se svými pohledávkami bez uspokojení, neboť se dostávají k uspokojení až v poslední skupině mezi ostatními pohledávkami. Navíc často společenství vlastníků nemají v době nařízení dražby k těmto pohledávkám ještě exekuční titul, což je důsledkem toho, že s ohledem na dobré vztahy v domě společenství

vlastníků se svými dlužícími členy o úhradách do neko-
nečna vyjednávají a neradi se soudí.

Dlužno upozornit, že obě výhody, tj. možnost přihlásit
nevykonatelnou pohledávku a být do určité míry privile-
govaně uspokojen ve II. skupině (tedy ještě před hypo-
tečními listy a zástavními právy), platí pouze pro pohle-
dávky vzniklé správci z titulu správy společných částí
domu (a příslušejících pozemků), kde se nachází draž-
bou zpeněžovaná ne/bytová jednotka. Jinými slovy, jiné
pohledávky osoby správce (například zápůjčka povinnému
nesouvisející se správou domu) nelze v tomto výhodněj-
ším režimu uplatnit, a stejně tak se nelze domáhat vý-
hodnějšího postavení pro pohledávky plynoucí ze správy
domu v situaci, kdy je dražbou zpeněžován jiný majetek
povinného než předmětná jednotka. Zejména v tomto
druhém případě je tedy třeba, aby exekutor důsledně roz-
lišoval, jaký je vztah uplatněné pohledávky ke zpeněžova-
nému majetku. Kupříkladu prodává-li soud či exekutor
jako funkční celek spolu s bytovou jednotkou i samostat-
ně stojící garáž (tj. jde o samostatnou nemovitost netvořící
příslušenství bytu) nebo třeba nedalekou zahrádku, pak
bude muset rozlišit jak v dražební vyhlášce, tak zejména
pak v rozvrhu postavení téže přihlášky ve vztahu k bytové
jednotce a ve vztahu k dalším nemovitostem.

Omezení § 337c odst. 1 písm. b) o. s. ř., že na uspokojení
v této skupině přihlášené pohledávky lze použít maxi-
málně desetinu výtěžku dražby, vyvolává automaticky
otázku, jaký je osud zbytku přihlášené pohledávky. Je-li
výtěžek zpeněžení jednotky 2 miliony Kč, pak lze přihlá-
šenou pohledávku společenství vlastníků ve výši
350 000 Kč uspokojit ve druhé skupině maximálně do
výše 200 000 Kč (desetina výtěžku). Zbylých 150 000 Kč
přihlášené pohledávky bude uspokojeno v VIII. skupině
[§ 337c odst. 1. písm. h) o. s. ř.] spolu s ostatními pohle-
dávkami v pořadí podle data podané přihlášky.

Sporné je, jak postupovat v situaci, kdy se potká takováto
pohledávka společenství vlastníků s komplikacemi způ-
sobenými obmeškáním vydražitelem. Reálný výtěžek
z další dražby je například 500 000 Kč, ovšem obmeš-
kalý vydražitel nabídl původně 1,2 milionu Kč a tedy
700 000 Kč rozdíl nejvyšších podání je na něm dále vy-
máháno. V takovéto situaci se zpravidla přistupuje k dílčí-
mu rozvrhu a rozvrhne se nejprve výtěžek z další dražby
a později, je-li vymožen rozdíl mezi nejvyššími podáními
na obmeškálním vydražiteli, se rozvrhne i zbytek. Otázkou
je, z jaké částky určit onu desetinu výtěžku, jež je možno
použít k uspokojení preferované pohledávky společenství
vlastníků ve II. skupině při provedení prvního dílčího roz-
vrhu. Zda z 500 000 Kč nebo rovnou z 1,2 milionu Kč?

Jeví se mi, že nárok na uspokojení z deseti-
ny výtěžku by měl platit vždy kdykoliv během dílčího rozvrhování už
proto, že při dílčím rozvrhu nikdy nevíme, zda onen dílčí
rozvrh není nadlouho či navždy posledním v dané draž-
bě, neboť se může stát, že vůči obmeškálemu vydražiteli

se již objektivně nepodaří vymoci ničeho dalšího. Klo-
ním se proto k závěru, že ona desetina se pro preferova-
nou pohledávku použije vždy z reálně existujícího a roz-
vrhovaného výtěžku; v daném příkladu tedy bude
v dílčím rozvrhu 500 000 Kč onou desetinou částka
50 000 Kč. V případě rozvrhu dalšího bude k uspokojení
pohledávky společenství vlastníků opět použita desetina
reálně skutečně rozvrhované částky.

Ačkoliv zákonodárce připustil účast nejudikované po-
hledávky, pokud jde o přihlášku, pro provedení rozvrhu,
a tedy její reálné uspokojení vyžaduje, aby šlo již o po-
hledávku vykonatelnou. Je to právně teoreticky správné
řešení, ovšem vyvolává to nutně procesní odchylky, po-
kud je konán rozvrh ve chvíli, kdy pohledávka ještě není
judikovaná.

Na toto reaguje novela novým odstavcem 5 v § 336q
o. s. ř., kde se praví, že v takovém dílčím rozvrhu soud (či
exekutor) o pohledávce společenství vlastníků a částce
na ni připadající rozhodne pouze tak, že bude projedná-
na dodatečně. Rozuměno poté, co bude pravomocně
skončeno soudní nalézací řízení o této pohledávce.
(Tomu odpovídá i povinnost věřitele takové pohledávky
oznámít a doložit skončení nalézacího řízení o této po-
hledávce předložením exekučního titulu s doložkou
o vykonatelnosti; srov. § 336f odst. 6 o. s. ř.)

Rozhodne-li soud takto, pak v rámci rozvrhu neřeší popí-
rání takové pohledávky a nevyzývá k podání excindační
žaloby podle § 337e o. s. ř., neboť tyto instrumenty přísluší
uplatnit až k pohledávce vykonatelné, o jejímž uspokojení
je rozhodnuto meritorně, k čemuž „dílčím rozvrhem s de-
setinou vytknutou před závorku“ ještě nedochází.

Jakmile nalézací řízení o pohledávce společenství vlast-
níků pravomocně skončí, nařídí orgán provádějící execu-
ci dodatečný rozvrh a podle výsledku nalézacího řízení
buď rozvrhne „vyzávorkovanou“ částku výtěžku ve prospěch
pohledávky společenství vlastníků, nebo zvláštním
výrokem vysloví, že **nárok SV v přihlášeném roz-
sahu zanikl** (srov. § 336q odst. 5 věta první část za
středníkem o. s. ř.), a rozvrhne ji ve prospěch jiných při-
hlášených pohledávek. Mám za to, že tento dodatečný
rozvrh se provede všemi náležitostmi (tedy i s možností
jiných věřitelů popřít či podat excindační žalobu vůči
uplatněné pohledávce společenství vlastníků).

S problematikou „vyzávorkování“ části výtěžku pro do-
datečný rozvrh si dovoluji upozornit na dva aspekty. Za
prvé nelze vždy automaticky „vyzávorkovat“ jen deseti-
nu výtěžku. Pokud by na nepreferovanou část přihlášené
pohledávky společenství vlastníků podle všeho mohlo
zbýt i v osmé skupině, tj. mezi ostatními pohledávkami
[§ 337c odst. 1 písm. h) o. s. ř.], pak je třeba vyhradit k do-
datečnému rozvrhu i tuto část výtěžku. Za druhé v exe-
kučním řízení je třeba vždy myslet na to, že výše nákladů
exekuce (odměna) se alikvotně odvíjí od míry uspokojení

přihlášených věřitelů, proto vyhradí-li exekutor určitou část výtěžku k dodatečnému rozvrhu, je adekvátní s tím k rozvržení vyhradit též i odpovídající alikvotní část své odměny. Dokud totiž není alespoň „právě teď rozvrhováno“, nelze dopředu ohledně odměny předjímat, že na ni vznikne nárok. Lze si také představit situaci, kdy vyzávkovaná část výtěžku se v důsledku dalších mimo exekučních událostí nakonec dostane do pozice hyperony, a tudíž exekutorovi nevznikne nárok na odměnu z této části vymoženého plnění.

V posledku je k dané novele třeba přičinit poznámku ohledně použití v běžících věcech. Zákon č. 291/2017 Sb. postrádá přechodných ustanovení, jakkoliv se domnívám, že by mu rozhodně slušela. Jde o novelu procesního předpisu, proto platí obecné pravidlo o nepravé retroaktivitě: „Nestanoví-li se jinak, použije se nová úprava i pro stávající výkony rozhodnutí a exekuce v běhu bez dalšího.“¹ Je sice pravdou, že vylepšení kvality pohledávky společenství vlastníků má jistý hmotněprávní potenciál. Možná se tedy (nastanou-li vůbec takové situace) může stát předmětem sporu a budoucí judikatury, zda (vykonatelné) pohledávce společenství vlastníků přihlášené do dražby před 1. 12. 2017 jako ostatní pohledávce v rámci (tehdy platné) sedmé skupiny umožnit, aby se částečně ve výši desetiny výtěžku prosadila i do II. skupiny, nebo zda trvat na tom, že legitimní očekávání věřitele typu společenství vlastníků a ostatních věřitelů v okamžiku podání přihlášky (před 1. 12. 2017) bylo takové, že žádná preferovaná skupina pro pohledávky společenství vlastníků neexistuje.² Autor se kloní k závěru, že

zásada legitimního očekávání účastníků v okamžiku, kdy se uzavírá okruh uplatněných přihlášek (tj. konání prvního kola dražby), v tomto dílčím směru převažuje a tedy „vylepšení“ pozice dříve přihlášené pohledávky společenství vlastníků již není možné. Co do zařazení do skupiny je třeba připínat hodnocení pohledávky k tomuto okamžiku a nikoliv až ke dni provedení rozvrhu. V případě dražby konané podle stávající úpravy účinné od 1. 1. 2013 (viz novela o. s. ř. provedená z. č. 396/2012 Sb.) to podporuje i procesní úprava, kdy skupinu musí označit věřitel a doložit listinami již v přihlášce [srov. § 336f odst. 2 písm. c) a odst. 3 o. s. ř.]. Tato skupina je pak předmětem zveřejnění do 7 dnů po prvním kole dražby (podle § 336p o. s. ř.) a případného popření ostatními věřiteli a účastníky exekuce (podle § 336b odst. 4 o. s. ř.) v 15denní lhůtě od zveřejnění. Následně „vylepšení“ skupiny pohledávce společenství vlastníků hodnocené ke dni rozvrhu by znamenalo zkrácení popěrného práva ostatních věřitelů, protože v době zveřejnění (tj. prvního kola dražby) byli informováni o tom, že pohledávka společenství vlastníků je účastna v sedmé skupině, nikoliv ve druhé (nehledě na to, že při provádění rozvrhu jim už dávno uběhla případná lhůta k popření).

V širším kontextu pak mám za to, že občanský soudní řád minimálně od účinnosti novely č. 396/2012 Sb. staví na zásadě, že aspirace pohledávky na uspokojení v lepší skupině závisí pouze na tom, jakou skupinu přihlašující uvedl v přihlášce (srov. § 336f o. s. ř. ve znění před a po 1. 1. 2013). To se projevuje zejména v § 336p odst. 1 o. s. ř. „... zveřejní **sdělení věřitele o jejich zařazení do skupiny...**“ oproti dříve platné úpravě v § 377b odst. 2 věta druhá o. s. ř. připouštějící, že „... skupinu a pořadí uvede soud podle údajů obsažených ve spisu“. Není už na soudu či exekutorovi, aby přihlášenou pohledávku o své vůli zařazoval do lepší skupiny, než bylo přihlašujícím uplatněno. (Na rozdíl od pořadí ve skupině, kde se uplatní zásada nejlepšího pořadí; srov. § 337c odst. 5 věta poslední o. s. ř.)

Tím nemá být řečeno, že při uspokojení přihlášené pohledávky v dražbě je vše v rukou věřitele. Orgán, který provádí rozvrh, nadále odpovídá za to, že žádná z pohledávek neobdrží více, než na ni připadá právem. Tedy musí kontrolovat vyčíslení, skupinu, pořadí i další náležitosti a případně krátit pohledávku ve všech aspektech, jež nejsou uplatňovány po právu. V opačném směru ovšem i při exekuční dražbě nemovitostí platí zásadní civilněprávní ultima: „Účastníku nelze přiznat více, než se sám domáhá.“

V ostatních směrech lze při aplikaci novely č. 291/2017 Sb. bez problémů akceptovat princip užití aktuálního procesního předpisu v okamžiku, kdy se úkon činí. To je, vydával-li soud či exekutor dražební vyhlášku v běžící věci před účinností novely, nepoučoval v ní osobu správce domu podle § 336b odst. 4 písm. f) o. s. ř., že si může přihlásit nevykonatelnou zažalovanou pohledávku, a není povinen nijak tento nedostatek hojit doplňující či opravnou

¹ Srov. II. ÚS 512/05: „Co se potom týče nepravé retroaktivity v procesním právu a názorů v odborné literatuře na ni, z povahy procesního práva vyplývá, že nové procesní právo (jeho změny) má působit ode dne nabytí účinnosti nového zákona, a to i pro řízení zahájená před jeho účinností. Účinky procesních úkonů soudu i účastníků, které s nimi spojovala či nespojovala dřívější úprava, ovšem zůstávají zachovány (srov. například BUREŠ, J., DRÁPAL, L., KRČMÁŘ, Z., MAZANEC, M. *Občanský soudní řád. Komentář*. II. díl. 6. vydání, C. H. Beck, Praha, 2003, s. 1053). V případě procesních vztahů platí nové právo i ve věcech před jeho účinností zahájených, ale dosud neskončených (STEINER, V. K problematice nepřipustnosti retroaktivity právních norem. *Právník*, 1994, č. 4, s. 3–5). Přitom je ovšem též namístě poukázat na skutečnost, že tato zásada může být prolomena, neboť rozhodující jsou vždy konkrétní přechodná ustanovení v nových procesních předpisech, která mohou stanovit, že řízení započatá přede dnem účinnosti nového předpisu se dokončí podle dosavadních předpisů (případně něco obdobného). Nestanoví-li však nic jiného, případně pokud nestanoví vůbec nic, výše uvedená zásada platí.“

² Srov. Pl. ÚS 38/06: V případě absence explicitních intertemporálních ustanovení, tj. za situace, kdy zákonodárce mlčí jak k otázce, zda je nárok podle předchozí úpravy zachován, tak k aplikovatelnosti nové úpravy, je dle Ústavního soudu třeba přijmout takový výklad (sp. zn. II. ÚS 444/03, sp. zn. II. ÚS 37/04, sp. zn. I. ÚS 287/04, sp. zn. I. ÚS 344/04, sp. zn. IV. ÚS 178/04 – Sbíрка rozhodnutí, svazek 37, nálezy č. 134 a č. 135; svazek 35, nálezy č. 174 a č. 191; svazek 36, nálezy č. 18), který „šetří smysl a podstatu základního práva, v daném případě práva na legitimní očekávání. Opačný aplikační či interpretační postup znamená porušení čl. 4 odst. 4 Listiny“, je proto „ve svém důsledku výkladem retroaktivním“.

vyhláškou, i když lhůta k přihlašování pohledávek plyne ještě po 1. 12. 2017.

Na druhé straně, plyne-li lhůta k přihlašování pohledávek stanovená vyhláškou ještě po 1. 12. 2017, pak lze po tomto datu přihlásit pohledávku společenství vlastníků (správce) do dražby ve skupině II., a to i nevykonatelnou, i když o tom v dražební vyhlášce vydané před 1. prosincem 2017 není žádné zmínky. Očekávání ostatních přihlašovatelů plynoucí z toho, že v dražební vyhlášce nebyly přihlášky takových pohledávek výslovně zmíněny, již postrádá parametr legitimity. Tedy nepřevládá nad zásadou, že každý má znát platné právo, což zde znamená být si vědom, že do dražby lze po 1. 12. 2017 účinně přihlásit i pohledávku společenství vlastníků v preferované pozici uspokojení. (Na okraj podotýkám, že lhůta pro podání přihlášek do dražby končí zahájením prvního dražebního kola, takže do textu dražební vyhlášky k opakované dražbě již novela nijak nezasahuje.)

Zákon č. 298/2017 Sb. – vymáhání výživného pozastavením řídičského oprávnění

Novelou exekučního řádu účinnou k 4. 10. 2017 je rozšiřován okruh pohledávek, při jejichž vymáhání lze provést **exekuci pozastavením řídičského oprávnění**. Nově tak lze postupovat i při **vymáhání pohledávek nedoplatku výživného i pro zletilé dítě do 26 let věku, připravuje-li se studiem soustavně na budoucí povolání**. Dosavadní úprava takto umožňovala postupovat jen při vymáhání pohledávek výživného na nezletilé dítě (tedy do 18 let). Byť uvedený způsob provedení exekuce byl zakotven až v roce 2013, v rámci tzv. velké novely exekučního řádu (z. č. 396/2012 Sb.), již záhy se tato úprava projevila jako zpozdilá a nedostatečná vzhledem k tomu, že v současné české společnosti je na výživě od rodičů závislá převážná většina mladistvých dospělých. Málokterý student totiž ukončuje středoškolská studia před 18. rokem věku a procento těch, kteří pokračují po střední škole v nějakém navazujícím vzdělávání je také značné. To, že jsou děti odkázány výživou na své rodiče nejméně do 20 let, je dnes spíše normou než výjimkou.

Vedle toho se jako praktický problém řeší, jak postupovat, pokud během vymáhání pohledávky výživného na nezletilce dítě v mezidobí dosáhlo 18 let. Případně, zda při exekuci zahájené zletilým dítětem, avšak pro dlužné výživné za dobu nezletilosti, lze postupovat podle § 71a a násl. exekučního řádu? Tyto otázky sice novela přímo neřeší, ale posunutím věku na 26 let alespoň dosahuje toho, že v řadě případů nebude třeba je vůbec nastolovat. Obecně tedy tento drobný posun v rozšíření dosahu uvedeného způsobu provedení exekuce vítám.

V roce 2013 šlo o „zkušební balonek“ novátorského způsobu provedení exekuce, kdy k vymození peněžité

pohledávky se kreativně užilo nepeněžitého donucovacího prostředku – suspendace řídičského oprávnění povinného. Pro výjimečnost tohoto řešení byl omezen okruh užití jen na zcela prioritní druh pohledávek – dlužné výživné na nezletilé děti. Postupem času se tento nástroj projevil jako poměrně efektivní zejména v situacích, kdy se povinný úmyslně splnění svých vyživovacích povinností vyhýbá, přitom však zdařile vegetuje v šedé ekonomice, tj. nemá žádné dohledatelné legální příjmy ani majetek. Lze očekávat, že i některé další pohledávky (například náhrady úmyslně způsobené újmy na zdraví, náhrady škod způsobených trestným činem atp.), kdy je zvýšený zájem spravedlnosti na jejich uspokojení, se de lege ferenda stanou pohledávkami, k jejichž vymození bude možné zvolit i tento způsob exekuce.

Ani tato novela nemá přechodná ustanovení. Při její aplikaci do běžících exekučních řízení tedy opět platí, že exekutor se primárně musí řídit zásadou nepravé retroaktivity u procesního předpisu v konfrontaci se zásadou legitimity očekávání účastníků řízení.

V dosavadní exekuční praxi, byl-li zaveden nový postup při provedení exekuce (§ 262a odst. 4 či § 304b odst. 4 o. s. ř., obojí novelou č. 139/2015; postih účtu manžela), pak jeho přímou aplikaci do stávajících předpisů přechodná ustanovení výslovně zakotvila, na druhé straně při dílčí modifikaci způsobu provedení se do postupu změna promítla bez dalšího [přechodná ustanovení neobsahovala například novela z. č. 218/2009 Sb. ohledně nezabavitelné částky 2x životního minima na účtu – § 304b o. s. ř. či v hotovosti – § 322 odst. 2 písm. f) o. s. ř.].

Autor má za to, že v dané věci nedává preference legitimity očekávání příliš velký praktický ani ekonomický smysl. To je, pokud by v exekuci k vymáhání výživného pro zletilé dítě do 26 let věku zahájené před účinností novely nesměl exekutor aplikovat § 71a exekučního řádu v aktuálně účinném znění, tedy nemohl-li by vydat exekuční příkaz k pozastavení řídičského oprávnění, pak by nezbylo než stávající exekuci zastavit jako doposud bezvýslednou (dosavadní způsoby nevedou k výsledku) a obratem ji nechat zahájit pro tutéž pohledávku znovu, ovšem už s tím, že v novém řízení bude možno pozastavení řídičského oprávnění použít. Ve výsledku by to přineslo pouze administrativu, časovou prodlevu a zvýšení nákladů exekuce pro povinného a jistou nerovnost mezi oprávněnými – vyživovanými dětmi.

Přesto však chybějící intertemporální ustanovení v novele č. 298/2017 Sb. vnímám spíše jako legislativně technický nedostatek než jako zřejmý úmysl zákonodárce uplatnění změny i pro běžící věci. Při aplikaci do stávající exekuce tedy doporučuji uplatnit obezřetný přístup a své konkrétní rozhodnutí mít vždy argumentačně dobře podložené, ideálně i vyjádřené, přímo v textu vydávaného příkazu.

(NE)PŘIMĚŘENOST NÁKLADŮ EXEKUCE SOUDNÍHO EXEKUTORA VE VZTAHU K DAŇOVÝM POHLEDÁVKÁM

Mgr. Ondřej Bečvář

koncipient

soudního exekutora Mgr. Jaroslava Homoly

Exekutorský úřad Brno-město

Ustáleným předmětem diskusí odborné veřejnosti v oblasti exekucí jsou v poslední době účinky insolvenčního řízení na probíhající exekuce, uvolňování podmínek oddlužení, zastavování exekucí vedených na základě neplatných rozhodčích doložek a otázka místní příslušnosti soudních exekutorů. Na pozadí uvedeného však širší diskusi uniká další problematika ovlivňující značné množství exekucí. V tomto příspěvku se autor bude zabývat současným zamítáním exekučních návrhů a zastavováním exekucí z důvodu § 175 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „daňový řád“). Ve smyslu ust. § 175 odst. 1 a 2 daňového řádu totiž může správce daně zabezpečit vymáhání daňových nedoplateků prostřednictvím soudního exekutora, nesmí však při volbě způsobu vymáhání zatížit dlužníka náklady, které jsou ve zjevném nepoměru k výši samotného nedoplatku (tzv. hledisko nákladů).

Daňové pohledávky

Hledisko nákladů dle daňového řádu se uplatní za předpokladu, že správce daně¹ je oprávněn vymáhat vzniklý daňový nedoplatek. Jako daň označuje daňový řád peněžité plnění, které je ze zákona označeno jako daň, clo nebo poplatek.² Nahlíženo optikou daňového řádu, je daňovou pohledávkou mimo jiné nedoplatek na soudních poplatcích, správních poplatcích či místních poplatcích a při jejich vymáhání se uplatní postup vymáhání daní obsažený v daňovém řádu. Příslušný správce daně má možnost provést exekuci vlastními silami, přičemž se v následné daňové exekuci postupuje dle ust. § 175–232

¹ Pojem správce daně je v daňovém řádu definován v ust. § 10.

² § 2 odst. 3 písm. a).

daňového řádu za subsidiárního užití zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád. Správce daně dále může zabezpečit vymáhání nedoplatku prostřednictvím soudního exekutora nebo jej uplatnit v insolvenčním řízení, případně přihlásit do veřejné dražby.³ Při výběru konkrétního soudního exekutora, který bude vymáhání daňové pohledávky zabezpečovat, není správce daně ze zákona limitován. Proto se při výběru jednotlivých exekutorských úřadů objevují různá hlediska, namátkou výběr skrze veřejnou souť, vzdálenost sídla exekutorského úřadu od bydliště dlužníka či předchozí zkušenosti z vedených exekucí.

Otázka, zda může správce daně pohledávku předat k vymáhání, je omezena hlediskem nákladů exekuce obsaženým v § 175 odst. 2 daňového řádu. Dle uvedeného ustanovení musí správce daně zvolit takový způsob vymáhání nedoplatku, aby výše nákladů spojených s vymáháním, které bude muset daňový subjekt uhradit, nebyla ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku. Jedná se o promítnutí zásady zdrženlivosti a přiměřenosti, v jejichž důsledku by měl správce daně co možná nejméně zatěžovat osoby zúčastněné na správě daní a volit ekonomicky nejvýhodnější cestu pro dlužníka.⁴

Zjevný nepoměr

Z prostého jazykového znění § 175 odst. 2 daňového řádu vyplývá, že poměr nákladů spojených s určitým způsobem vymáhání může být v nepoměru k výši vymáhané pohledávky, nesmí být však a priori zjevný. Výše nepoměru částek by měla být především na individuálním zvážení jednotlivého správce daně. Vzhledem k tomu, že zákonodárce použil neurčitý pojem, přesouvá se jeho bližší konkretizace do oblasti soudní interpretace. Výkladem zjevného nepoměru mezi náklady vymáhání a vymáhanou částkou se judikatura dlouhodobě nezabývala. První zásadní konkretizaci přinesl až rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 143/2014-47 ze dne 31. 6. 2015.⁵ V této věci se soud zabýval žalobcem tvrzeným nezákonným zásahem, spočívajícím ve vymáhání pořádkové pokuty udělené Magistrátem města Olomouc prostřednictvím soudního exekutora. Nejvyšší správní soud dochází k závěru, že poměr výše nákladů spojených s vymáháním, které bude daňový subjekt povinen uhradit, je třeba posuzovat v každé konkrétní kauze. V tomto

případě byla vymáhána částka ve výši 2 500 Kč (pokuta ve výši 1 500 Kč a náklady správního řízení ve výši 1 000 Kč). Odměna soudního exekutora činila 3 000 Kč (s DPH 3 630 Kč) a paušální náhrada hotových výdajů 3 500 Kč (s DPH 4 235 Kč). Celkové náklady spojené s vymáháním představovaly k okamžiku vydání rozsudku částku 7 865 Kč, tj. více jak trojnásobek vymáhané částky. Právě taková výše nákladů je dle názoru Nejvyššího správního soudu ve zjevném nepoměru k výši dlužné částky.

Přelomovým je uvedený rozsudek právě ve smyslu bližšího určení hranice mezi zjevným nepoměrem a nepoměrem, který ještě není zjevným, a to v podobě trojnásobku dlužné částky k nákladům vymáhání. Nejvyšší správní soud na předchozí dále navazuje konstatováním, že *prestože volba způsobu vymáhání není rozhodnutím ve smyslu § 65 odst. 1 s. ř. s, povinnost zvolit způsob co nejméně zatěžující povinný subjekt není pouhou proklamací bez normativního obsahu (srov. Baxa, J.; Dráb, O.; Kaniová, L.; Lavický, P.; Schillerová, A.; Šimek, K.; Žiškova, M. Daňový řád. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011). Pokud správní orgán poruší svou povinnost a pověřit vymáháním soudního exekutora, přestože náklady spojené s tímto způsobem vymáhání budou ve zjevném nepoměru k výši dlužné částky, dopustí se nezákonného zásahu, proti kterému je přípustná ochrana podle § 82 a násl. s. ř. s.*

Další náhled na problematiku § 175 odst. 2 daňového řádu přineslo v roce 2017 usnesení Krajského soudu v Praze č. j. 27 Co 68/2017-77 ze dne 14. 3. 2017 a na něj navazující usnesení Ústavního soudu sp. zn. III ÚS 1565/17 ze dne 18. 7. 2017⁶. V obou případech se zprvu krajský soud a následně Ústavní soud zabývaly odvoláním a ústavní stížností správce daně – obcí Brandýs nad Labem, která vystupovala jako oprávněný v exekučním řízení vedeném za účelem vymožení uložené pokuty ve výši 400 Kč. Povinný podal v průběhu exekučního řízení návrh na zastavení exekuce z důvodu nedodržení ustanovení § 175 odst. 2 daňového řádu, když správce daně podal exekuční návrh k soudnímu exekutorovi, jehož minimální náklady exekuce v té době činily 7 865 Kč vč. DPH. Dle navrhovatele byly naplněny předpoklady zastavení dle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Řízení o zastavení exekuce probíhalo u exekučního soudu – Okresního soudu v Příbrami, který dal za pravdu argumentaci povinného a exekuci zastavil. Následně odvolací řízení probíhalo u Krajského soudu v Praze, který prvoinstanční rozhodnutí potvrdil a posléze podanou ústavní stížnost Ústavní soud odmítl pro zjevnou nepodstatnost. Ve svém zdůvodnění Ústavní soud kromě jiného uvádí: *ustanovení § 175 odst. 2 daňového řádu*

³ Dle § 175 odst. 1 daňového řádu.

⁴ LICHNOVSKÝ, O. a kol. *Daňový řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck., 2016, s. 634. ISBN 978-80-7400-604-3. Namísto je však podotknout, že smysl ust. § 175 odst. 2 daňového řádu přímo neodpovídá ekonomicky nejvýhodnějšímu řešení, ale pouze zapovídá volbu ekonomicky zjevně nevýhodnou pro dlužníka.

⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 6. 2015, č. j. 8 As 143/2014-47. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud, [cit. 5. 1. 2019]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2014/0143_8As_1400047_20150811125552_prevedeno.pdf

⁶ Usnesení Ústavního soudu, ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. III. ÚS 1565/17. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, [cit. 5. 1. 2019]. Dostupné z: <https://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=98222&pos=1&cnt=1&typ=result>

představuje konkretizaci obecných zásad činnosti veřejné správy a požadavek využívat primárně vlastních, a hlavně pro povinného šetrnějších možností k vymožení nedoplatku. Žádný výkon veřejné moci totiž nemá z hlediska principu proporcionality omezovat práva jednotlivců více, než je nutné. Jestliže měl stěžovatel možnost předat výkon rozhodnutí příslušnému celnímu úřadu, či jej provést vlastními silami za podstatně přiměřenějších nákladů vzhledem k výši nedoplatku, měl tak v souladu s povinností plynoucí z tohoto ustanovení učinit a neměl jej předávat soudnímu exekutorovi. Irelevantní pro posuzovanou věc je pak námitka stěžovatele, že celní úřad není oprávněn vést výkon rozhodnutí ve všech formách nedoplatků. Ústavní soud se ve svém usnesení ztotožnil s rozsudkem Nejvyššího správního soudu a náklady spojené s vymáháním v téměř 20násobné výši vzhledem k dlužné částce označil za zjevně nepřiměřené.

Trojnásobek nákladů exekuce vůči vymáhané pohledávce

Na podkladě výše uvedených právních závěrů Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu je v současnosti postupně přejímán názor, že náklady spojené s vymáháním jsou zjevně nepřiměřené, převyšují-li trojnásobně dlužnou částku. Řada exekučních soudů proto v současnosti při takovém (ne)poměru zavazuje soudního exekutora k zamítnutí exekučního návrhu oprávněného, případně takto vedenou exekuci zastavují. Ovšem ani v samotném určení trojnásobku nepanuje do dnešních dnů judikatorní shoda. Namátkou lze uvést usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 2. 2018, sp. zn. 35 Co 58/2018, dle kterého vymáhaná pohledávka ve výši 2 000 Kč a náklady exekuce soudního exekutora v celkové výši 6 655 Kč vč. DPH není ve zjevném nepoměru. Stejně tak uzavírá Krajský soud v Ostravě v usnesení ze dne 28. 8. 2018, sp. zn. 66 Co 378/2018, kdy krajský soud uvádí, že poměřováním částek 2 000 Kč a 6 655 Kč lze stěžít kvalifikovaného nepoměru vůbec dosáhnout. Naproti tomu Krajský soud v Praze v usnesení ze dne 9. 5. 2018, sp. zn. 22 Co 48/2018, uzavírá, že náklady exekutora ve výši 6 655 Kč vč. DPH a daňová pohledávka ve výši 2 200 Kč jsou ve zjevném nepoměru, neboť rozdíl mezi těmito částkami nedosahuje jedné třetiny.

Poloviční výše nebo plná výše nákladů exekuce?

Připustíme-li, že v současnosti je pojem zjevného nepoměru zosobněn přibližným trojnásobkem výše nákladů exekuce vůči vymáhané částce, zůstává zde řada nejednoznačně řešených otázek. Předně je nutné se ptát, zda se má daňový nedoplatek poměřovat s náklady exekuce v plné výši nebo v poloviční výši, na které má ze zákona soudní exekutor nárok během lhůty dle § 46 odst. 6 zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád.

Samotný Nejvyšší správní soud ve svém shora uvedeném rozsudku sice poměřuje poměr dlužné částky a nákladů exekuce v plné výši, svůj postup však blíže neodůvodnil. Městský soud v Praze v usnesení ze dne 20. 10. 2017, č. j. 53 Co 336/2017-12, své přihlídnutí k plné výši nákladů exekuce zdůvodňuje skutečností, že nelze a priori předpokládat, že by povinný splnil vymáhanou povinnost ve lhůtě dle § 46 odst. 6 exekučního řádu ve spojení s ust. § 11 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb., exekuční tarif. Naproti tomu Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích v rozhodnutí ze dne 10. 5. 2017, č. j. 52 A 7/2017-71, a Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci v rozhodnutí ze dne 13. 6. 2017, č. j. 65 A 28/2017-30, při poměřování dlužné částky a nákladů spojených s vymáháním vycházely ze snížené sazby nákladů exekuce. Tež jiný senát Městského soudu v Praze v usnesení č. j. 11 Co 392/2017-14, ze dne 6. 11. 2017, připouští možnost poměřování nákladů v poloviční výši podle § 11 odst. 1 exekučního tarifu.

Názory jednotlivých soudů na poměřování nákladů exekuce ve snížené či nesnížené výši se často různí, a to i v rámci senátů jednoho soudu. Při přihlídnutí k samotnému znění daňového řádu, *náklady [...] které bude daňový subjekt povinen uhradit*, se autor přiklání k poměřování nákladů v poloviční výši. Náklady ve snížené sazbě jsou totiž účtovány v každém exekučním řízení vedeném soudním exekutorem a až nesplněním vymáhané povinnosti ve lhůtě dle § 46 odst. 6 exekučního řádu dojde k jejich navýšení. Lze tedy postavit najisto, že každý povinný má možnost uhradit náklady exekuce pouze v poloviční výši. Opačně však nelze dojít k závěru, že každý povinný by musel uhradit náklady exekutora v plné výši. Druhý důvod pro uvedený závěr nachází autor ve skutečnosti, že nelze přičítat nesplnění zákonné povinnosti na straně povinného k možnému zamítnutí exekučního návrhu oprávněného nebo k zastavení již probíhající exekuce. Nicméně lze odkázat i na závěry jiných autorů, zastávajících opačný přístup.⁷

Spojená řízení

Dalším vyvstávajícím problémem jsou spojená řízení u jednoho exekutora. Od 1. 1. 2013 je exekutor ze zákona povinen spojit nově zahájená řízení v téže věci. V takto spojených řízeních jsou logicky nižší náklady exekuce, než kdyby byla řízení vedena samostatně. Soudnímu exekutorovi však z exekučního řádu nevyplývá povinnost upozorňovat exekuční soud na existenci jiných

⁷ TĚŽKÝ, V., JANTOŠ, M. Přiměřenost exekučních nákladů v oblasti místních poplatků. *UNES – účetnictví a daně pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, organizační složky státu a nevýdělečné organizace*, Wolters Kluwer, a. s., 2015, č. 9, s. 15–19. ISSN 1214-181X.

řízení, do kterých bude nově zahájené řízení spojeno. Taková skutečnost by měla být příslušnému exekučnímu soudu známa.

V usnesení č. j. 53 Co 336/2017-12 vyslovil Městský soud v Praze názor, že by otázka oprávněnosti výběru mezi daňovou exekucí a exekucí prostřednictvím soudního exekutora měla být posuzována z úřední povinnosti exekučního soudu. Zároveň odmítl argumentaci odvolatele, že případný rozpor postupu oprávněných s ust. § 175 odst. 2 daňového řádu by zásadně neměl být posuzován exekučními soudy z jejich vlastní iniciativy v rámci rozhodování o exekučním návrhu, ale měl by být přezkoumáván na základě případného návrhu povinného na zastavení exekuce dle ust. § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, nebo v rámci jeho případné žaloby ve správním soudnictví na nezákonný zásah správního orgánu dle ust. § 82 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní. Výše uvedený závěr Městského soudu v Praze považuje autor za problematický. Pokud bychom považovali splnění předpokladů § 175 odst. 2 daňového řádu za jednu z podmínek exekučního řízení, je zcela namístě, aby její naplnění přezkoumával exekuční soud již při vydání pověření a nařízení exekuce a nikoliv až při rozhodování o návrhu na zastavení exekuce. Za prvé by tento přístup více vyhovoval hospodárnosti řízení, neboť by nenarůstaly náklady na straně soudního exekutora za provedené úkony v rámci exekuce a na straně účastníků řízení za procesní úkony. Za druhé by byla šetřena právní jistota účastníků. Povinný by nemusel podávat návrh na zastavení z důvodu nesplnění zákonných předpokladů zahájení exekuce, oprávněný by na druhé straně nemusel mít při každém podaném návrhu na zastavení obavy, zda aktuální náklady exekuce již nedosáhly zjevného nepoměru. Pro exekuční soudy by však tento přístup znamenal nárůst administrativní práce, neboť by musely zjišťovat, zda nebude nově zahájené řízení ze zákona spojeno do dalšího a nedojde tak ke snížení nákladů exekuce. Je otázkou, zda by v takovém případě nedošlo k prodloužení zákonné 15denní lhůty k vydání pověření a nařízení exekuce.

Z úřední povinnosti přihlížel ke spojeným řízením a tomu odpovídajícím nákladům exekuce Městský soud v Praze v usnesení č. j. 11 Co 392/2017-14, když změnil usnesení soudního exekutora tak, že oprávněným podaný exekuční návrh se nezamítá. Ve svém odůvodnění přímo upozorňuje na skutečnost, že tentýž exekutor vymáhá pro tutéž oprávněnou osobu již jinou pohledávku za stejným povinným a tudíž dojde ke spojení řízení a nezvyšování nákladů exekuce. V témže odvolacím řízení u Městského soudu v Praze Obvodní soud pro Prahu 2, jakožto odvolatel, argumentoval dalším zajímavým aspektem ovlivňujícím výši nákladů exekuce. Odkázal přitom na rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci č. j. 65 A 28/2017-30, v němž krajský soud dovodil, že nelze zohledňovat skutečnosti, zda který

exekutor je či není plátcem DPH, ani skutečnost, že stát sebe z plátcovství vyloučil⁸, a srovnávat tak lze jen částky nákladů exekuce bez DPH. Tímto argumentem se sice Městský soud v Praze blíže nezabýval, jasnou odpověď však poskytl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 7. 2018, č. j. 3 As 206/2017-46⁹. V kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci č. j. 65 A 28/2017-30 konstatuje, že podle § 87 odst. 1 exekučního řádu je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty. Z tohoto důvodu neexistuje pro vyloučení daně z přidané hodnoty z poměrování zákonný důvod. Podstatná je skutečnost, o jak vysokou částku, mimo vymáhanou peněžitou povinnost, se majetek povinného provedením exekuce sníží.

Z vlastního pohledu zastává autor názor, že je třeba vždy při poměrování nákladů, které dlužník bude povinen uhradit, posuzovat i to, zda je konkrétní soudní exekutor plátcem DPH. Je-li exekutor jejím plátcem, bude dlužník povinen uhradit náklady exekuce zvýšené o příslušnou sazbu DPH. Na takovou skutečnost by měl vždy správce daně či příslušný exekuční soud brát zřetel.

Závěr

Byť je ustanovení § 175 odst. 2 daňového řádu nedílnou součástí tohoto předpisu již od jeho prvopočátku, širšího uplatnění se dočkalo až v poslední době zásluhou judikatury vyšších soudů. Jeho aplikací dochází v poslední době k hojněmu zamítání exekučních návrhů, eventuálně k zastavování vedených exekucí, nejčastěji z důvodu dle ust. § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu. Z výše uvedených rozhodnutí soudů je však patrné, že samotný postup poměrování nákladů exekuce soudního exekutora není sjednocený, a to ani na úrovni různých senátů téhož soudu, a v současnosti prochází vývojem.

Přistoupíme-li na poměrování absolutních čísel nákladů, které bude muset dlužník v exekučním řízení uhradit, vyjde z takového srovnání téměř vždy vítězně správce daně, jehož náklady budou obvykle nižší. K takovému srovnání je však třeba dodat, že náklady soudního exekutora jsou ve své výši konečné, náklady správce daně nikoliv. Mzdové nároky správce daně, náklady na jeho vybavení, software aj. jsou přenášeny na daňové poplatníky. Otázkou tedy je, zda chceme přistoupit k modelu, kdy dlužník bude hradit pouze minimální (sankční) náklady

⁸ Srov. § 5 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2018, č. j. 3 As 206/2017-46. *Nejvyšší správní soud* [online]. Nejvyšší správní soud [cit. 5. 1. 2019]. Dostupné z: http://nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2017/0206_3As_1700046_20180710091554_20180710104035_prevedeno.pdf

a zbývající (skutečné) náklady na vymožení dluhu budou hrazeny státem, respektive z daňových odvodů.

Z pohledu autora je dále problematické zastavování exekucí argumentací nedodržení § 175 odst. 2 daňového řádu. Ze smyslu zmíněného rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 143/2014-47 lze usuzovat, že nedodržení zákonného hlediska nákladů spíše zakládá odpovědností vztah správce daně a daňového dlužníka, který proti takovému postupu může podat žalobu dle § 82 soudního řádu správního¹⁰, než naplnění zákonného důvodu pro zastavení vedené exekuce. Ani Ústavní soud v usnesení sp. zn. III. ÚS 1565/17 neuvádí, že by nedodržení litery § 175 odst. 2 daňového řádu zakládalo naplnění

předpokladů pro zastavení exekuce. Budeme-li uvažovat o hledisku nákladů exekuce jakožto jedné z podmínek zahájení exekuce, je dle autora vhodné tuto podmínku přezkoumávat již při vydání pověření a nařízení exekuce. Takový přístup by jistě více vyhovoval hospodárnosti řízení a šetřil právní jistotu nejen oprávněného, ale též povinného.

Lze též poukázat, že problematika vymáhání daňových pohledávek soudními exekutory se promítá do politické roviny, kdy opakovaně zaznívají hlasy pro vymáhání nedoplatků na dani Celní správou ČR. Na úplný závěr si tak autor pokládá řečnickou otázku, zda nás v blízké budoucnosti čeká konec vymáhání daňových pohledávek soudními exekutory.

¹⁰ Srov. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 27. 4. 018, č. j. 30 A 30/2018-41.

MAKRO: ODDLUŽENÍ, NOVÁ ŠANCE

Miroslav Zámečník

ekonomický analytik České bankovní asociace

Když má v Česku na vrcholu konjunktury půl milionu lidí na krku tři a více exekucí, přičemž sto padesát tisíc jich má deset a více, pak je něco systémově špatně. Takové situace by vůbec neměly vznikat, neboť dávno předtím by měl podle insolvenčního zákona dlužník požádat o oddlužení.

Poslanci nakonec přehlasovali 22. ledna 2019 Senát a schválili poslaneckou předlohu novely, která předpokládá dvě varianty, jak lze oddlužení dosáhnout. V první z nich dlužník **splatí věřitelům za tři roky nejméně 60 procent svých dluhů, ve druhé variantě by měl uhradit za pět let aspoň 30 procent dlužné částky, která ovšem není nadále konstruována jako bariéra či podmínka na vstupu do oddlužení.** Striktně vzato existuje i možnost nižšího uspokojení věřitelů, avšak o něm bude rozhodovat soud. Laťka je nastavena tak, že dlužník se o splacení dluhů snažil, kooperoval s insolvenčním správcem, a věřitelům zaplatil alespoň tolik, co insolvenčnímu správci na jeho měsíční odměně. Dohromady tedy bude muset splácet necelých 2 200 korun měsíčně, u společného oddlužení manželů 3 300 korun. Zmínit je třeba i výrazné zjednodušení návrhu na povolení oddlužení, kdy dlužník nadále nemá povinnost předkládat seznam svých závazků ani svých (očekávaných) příjmů.

Právě o možnost, jak dosáhnout oddlužení za co nejmírnějších podmínek z pohledu dlužníka, se svedla velmi tuhá hlasovací a argumentační bitva, podpořená nebývalou mediální kanonádou.

Senát a nevládní organizace, které pomáhají dlužníkům, prosazovaly možnost oddlužení i v případě nulového splacení dluhů, z něž vycházel i původní vládní návrh vypracovaný ještě za ministra spravedlnosti Roberta Pelikána. Ten počítal se splacením poloviny dluhů během tří let nebo 30 procent během pěti let, a konečně by po sedmi letech mohla nastat situace, kdy by dlužník věřitelům nesplatil ani korunu, ale oddlužení by dosáhl. Pokud by alespoň spolupracoval s insolvenčním správcem a platil mu měsíční výlohy.

Stát, občan, dluh

V roce 1934, tedy za velké krize, Nejvyšší soud Spojených států prohlásil, že smyslem osobního bankrotu „*je dát poctivému dlužníkovi ... novou šanci v životě a vyčistit pole pro jeho budoucí úsilí, od něhož by nebyl odrazován existující dluhovou zátěží*“. V tom je v kostce dobře vyjádřen jak makroekonomický, tak mikroekonomický cíl oddlužení. Každá země k němu přistupuje trochu po svém, ale společným znakem ekonomicky gramotného řešení je, že splňuje znaky efektivity.

Neexistuje ekonomické ospravedlnění čehokoli, co je spojeno s extrémně vysokými náklady na administrativu v poměru k dosaženému výsledku, v tomto případě v podobě uspokojení legitimních věřitelů a „nového začátku“ pro dlužníka. Proto samotný nápad, že věřitelům nemusíte splatit nic, ale nesmíte vynechat odměnu správci je z hlediska ekonomické efektivity procesu nesmyslný. Test oddlužení přece nemůže spočívat v tom, že zaplatíte jeho náklady. Dokonce i v nyní odsouhlasené verzi, kdy věřitelům nakonec zaplatí dlužník totéž co správci, vychází podíl administrativních nákladů k výtěžku pro věřitele v nikterak lichotivém poměru 1:1. Jinak řečeno, oddlužení je administrativně drahý proces.

Snaha dlužníka o splacení svých závazků je stejně rozpoznatelná, jako jsou rozpoznatelné znaky predátorské půjčky, lichvy a účelově vyráběného dluhu. Jestliže řešením nemravné eskalace dluhu je jeho takto vzniklou část v insolvenčním řízení popřít, měly by stejně tak být zamítnuty i jakékoli pokusy dlužníka vyhýbat se splacení legitimně vzniklých závazků. Nejde o morálitu.

Nová šance není morálita, ale ekonomická nutnost

Kdo kvůli chybnému nastavení exekucí a insolvencí působí v šedé či přímo v černé ekonomice, zatajuje příjmy, bere minimum a něco v hotovosti stranou, nechuzuje jenom sebe. Trpí tím celé hospodářství, včetně veřejných

financí. Každý den, kdy člověk nepracoval ve formálním sektoru, kdy neplatil daně z příjmu, sociální a zdravotní pojištění, je z příjmového hlediska ztracen navždy. Z výdajového nikoli.

Netvařme se, že to neexistuje – je to v české praxi naopak zcela běžný fenomén, který souvisí s velmi vysokým zdaněním práce prostřednictvím pojistného, a nejde jenom o „švarcsystém“. Tradiční vyplácení faktických zaměstnanců „hotově bokem“, rozšířené zejména ve službách, kde se lze dostat k nevidované hotovosti (EET nepředstavuje fundamentální změnu), není všechno. Momentální vysoká poptávka po pracovní síle vede i ty zaměstnavatele, kteří pracují s bezhotovostními platbami, k hledání cest, jak poskytnout zaměstnancům „pod exekucemi“ nejrůznější benefity ve formě věcného plnění.

Všichni se přizpůsobujeme systému, který pro „lidi na okraji“ nedává valný ekonomický smysl, ačkoli zapojení marginální pracovní síly do ekonomiky je politicky velmi důležité, to si snad dnes nepotřebujeme zdůrazňovat. Velmi dobrou otázkou kupříkladu je, co budeme dělat s těmi dlužníky, u nichž opravdu není příliš velká šance, aby byli schopni splácet oněch minimálních 2 200 korun měsíčně? Přitom jakékoli oslabení na trhu práce bude znamenat, že jejich šance na uplatnění na formálním trhu práce bude mizivá. Otázka, jak oddlužit právě ty nejpotřebnější, zůstává po přijetí novely nevyřešena, leda snad kdyby soudy více než doposud využívaly institutu výjimek, z důvodu zvláštního zřetele hodných, které zákon předpokládá. Předvídatelnosti procesu by velmi pomohlo, kdyby soudy používaly při posuzování těch, kteří si zaslouží oddlužení, přestože nespláceli, speciální pomůcku. Šlo by o matici s veřejně známými parametry, které dlužník musí splnit, aby soud mohl rozhodnout v jeho prospěch. Například snaha hledat nové zaměstnání při jeho ztrátě, nezatajování příjmů, spolupráce se správcem, pokud jde o komunikaci, hlášení změn.

PROBLEMATIKA STANOVENÍ OBVYKLÉ CENY U NEMOVITÝCH VĚCÍ

Martin Málek

vedoucí znaleckého ústavu, XP invest s. r. o.

Tento článek rozebírá problematiku stanovení obvyklé ceny majetku, předně nemovitých věcí, a upozorňuje na úskalí, kterých je třeba se vyvarovat. Soudní exekutoři musí při zpeněžování majetku dle § 235 zákona o zvláštních řízeních soudních využít služeb soudního znalce nebo znaleckého ústavu, kterým ukládají úkol zpeněžovaný majetek ocenit. Existují úskalí ve výběru metody ocenění a jejím použití. I když je ocenění nemovitosti odpovědností znalce, v případě neodpovídajícího ocenění může dojít k poškození účastníků exekučního řízení, sporům o ocenění s negativním dopadem i na samotného exekutora.

Soudní exekutoři musí při zpeněžování majetku dle § 235 zákona o zvláštních řízeních soudních využít služeb soudního znalce nebo znaleckého ústavu, kterým ukládají úkol zpeněžovaný majetek ocenit. Znalec musí majetek ocenit tzv. obvyklou cenou (dle § 2 odst. 1 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku). Tento článek rozebírá problematiku stanovení obvyklé ceny majetku, předně nemovitých věcí, a upozorňuje na úskalí, kterých je třeba se vyvarovat.

Obvyklá cena se dle zákona musí stanovit dle porovnání – „*Obvyklá cena vyjadřuje hodnotu věci a určí se porovnáním*“ – odst. 1 § 2 Způsoby oceňování majetku a služeb, hlava první zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku). Přesto znalci často literu zákona nerespektují a přistupují ke stanovení obvyklé ceny majetku různě. Jedním z příkladů může být použití tzv. administrativní ceny.

Administrativní cena

(neboli také vyhlášková cena, cena zjištěná, cena dle vyhlášky)

Použití této ceny vychází ze zvyklostí z hluboké minulosti, kdy problematika stanovení cen nebyla podrobně popsána. V rámci oceňování nemovitého majetku obvyklou

cenou však i v dnešní době stále někteří znalci používají administrativní cenu, což je v zásadě špatně, jelikož nesplňují literu zákona.

Administrativní cena se zpravidla používá pro stanovení základu daně pro výpočet daně z nabytí nemovitosti – § 16 Zjištěná cena, Zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí. Výhoda tohoto postupu je, že se pomocí vyhlášky dá ocenit takřka jakýkoliv nemovitý majetek na území ČR. Úskalí však tkví v tom, že takto stanovená cena je často oproti obvyklé ceně dalece vzdálena.

Existují případy, kdy lze administrativní cenu prohlásit za cenu obvyklou. Jsou to případy, kdy nelze zajistit dostatek transakcí podobných nemovitostí ke srovnání. Takovými případy jsou například ocenění komunikací (silnice, cesty, popřípadě veřejná prostranství). V ostatních případech již dnes lze vždy dostatečný vzorek pro srovnání zajistit a je jedno, zda se jedná o ocenění bytů, nebytových jednotek, rodinných domů, pozemků (stavební, zemědělské či lesy) nebo o složitější případy jako průmyslové a skladové areály, hotely, penziony či kancelářské objekty.

V zásadě je možné uvést, že administrativní cenu lze použít v případech, kdy se oceňuje majetek, se kterým se na volném trhu neobchoduje.

Toto potvrzuje i dokument Postupy při oceňování majetku státu, který používá Úřad pro zastupování ve věcech majetkových (ÚZSVM) – „V případě, že nejsou k dispozici ani nabídky srovnatelného majetku v požadovaném rozsahu a s dostatečnou vypovídací schopností, lze při ocenění vycházet pouze z vyhlášky“ – Čl. 3 Postup při určování „obvyklé ceny“, bod č. 11 dokumentu Postupy při oceňování majetku státu.

Podobně se k problematice staví dokument Standardy zpracování znaleckých posudků pro oceňování majetku ve vlastnictví státu, který používá Státní pozemkový úřad (SPÚ). „V případě, že nejsou k dispozici žádné relevantní ceny vzorků srovnatelného majetku v požadovaném rozsahu a s dostatečnou vypovídací schopností, lze při ocenění vycházet pouze z ceny zjištěné (vyhlášky)“ – Čl. 8 Zjištěná cena jako substituent obvyklé ceny, dokumentu Standardy zpracování znaleckých posudků pro oceňování majetku ve vlastnictví státu, s kterým má příslušnost hospodařit Státní pozemkový úřad.

Oba tyto dokumenty jasně stanoví, že administrativní cenu je možné použít, avšak jen ve výjimečných případech, kdy není možné provést porovnání.

Všeobecně lze tedy říci, že použití administrativní ceny u ocenění běžných nemovitostí je špatně. Exekutor, který

takový znalecký posudek použije, se vystavuje riziku, že řízení bude napadené, a to možná hned z několika stran. Pokud administrativní cena vyjde na více, než je obvyklá cena, nemusí se do dražby nikdo přihlásit (čímž se navýšují náklady na provedení zpeněžení majetku), nebo následně může vydražitel rozporovat dražbu a posudek, jelikož mohlo dojít na jeho straně o uvedení v omyl. Na druhou stranu, pokud administrativní cena vyjde méně, než je obvyklá cena, toto může značně poškodit dlužníka, jelikož jeho majetek bude zpeněžován pod cenou a de facto je tak dlužník ochuzen.

Vhodným doporučením pak tedy je, aby soudy a exekutoři, podobně jak to dělá např. ÚZSVM či SPÚ, tento postup znalce akceptovali jen výjimečně, ve zcela jasně odůvodněných případech.

Cena dle porovnání

Stanovit cenu nemovitosti porovnáním znamená použít podobné nemovitosti obchodované v nedávné době a srovnat je dle lokality, velikosti, stavu, vybavení a případně jiných vlastností.

Mnozí znalci si opět vybrali nejjednodušší cestu a začali porovnávat oceňované nemovitosti s nabídkami prodeje, které právě v tu dobu „visely“ na internetových inzertních portálech.

Ačkoliv je v inzercích dostatek informací o prodávaných nemovitostech, jediné, na co není možné se spolehnout, je nabízená cena nemovitosti. Je to logické, jelikož lidé chtějí pokaždé za svůj majetek získat co nejvíce peněz. Problémem však je, že jen občas se stane, že nabídková cena je rovna skutečně realizované (obsažené v kupní smlouvě). Navíc mnoho nemovitostí svého kupce ani nenajde. Nabídková cena u takových je jen prázdným výstřelem do vzduchu.

To potvrzuje i Ministerstvo financí, které se ve svém komentáři k určování obvyklé ceny jasně vůči použití nabídkových cen vymezuje a stanoví, že obvyklá cena je svojí povahou „Statistické vyhodnocení již realizovaných prodejů (historických cen)“ – s. 3, Komentář k určování obvyklé ceny, vydáno 25. 9. 2014, MF ČR.

Přesto drtivá většina znalců v dnešní době staví své znalecké posudky ke stanovení obvyklých cen nemovitostí na srovnání s nabídkovými cenami.

Situace se však změnila a nyní je možné pomocí nejmodernějších nástrojů postavit ocenění obvyklou cenou na srovnání s realizovanými cenami obsaženými v kupních smlouvách. Smlouvy je možné získat od katastru nemovitostí, a to online bez čekání.

Důležité je však vědět, že i u použití realizovaných cen existuje riziko, že srovnání nebude přesné. Jsou totiž případy převodů majetků, které jsou tzv. ovlivněny mimořádnými okolnostmi. Jedná se například o převody v rámci rodiny, mezi přáteli nebo může jít o jiný způsob vyrovnání, které se však v kupní smlouvě ve své celkové podobě neuvádí. Mimo to kupní smlouvy neobsahují fotografie převáděného majetku, tedy není jasné, v jakém jsou nemovitosti stavu a jak vůbec vypadají.

Zákon o oceňování majetku jasně stanoví, že transakce ovlivněné mimořádnými okolnostmi není možné pro výpočet obvyklé ceny použít. „Do její výše (obvyklé ceny – pozn. autora) se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vliv zvláštní oblíby. Mimořádnými okolnostmi trhu se rozumějí například stav tísně prodávajícího nebo kupujícího, důsledky přírodních či jiných kalamit. Osobními poměry se rozumějí zejména vztahy majetkové, rodinné nebo jiné osobní vztahy mezi prodávajícím a kupujícím. Zvláštní oblíbou se rozumí zvláštní hodnota přikládána majetku nebo službě vyplývající z osobního vztahu k nim.“ – odst. 1 § 2 Způsoby oceňování majetku a služeb, hlava první zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku).

To potvrzuje i metodika SPÚ – „Cenové vzorky pro porovnání nemohou být ovlivněny výsledkem mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího ani vlivem zvláštní oblíby.“ – čl. 6 Postupy určení obvyklé ceny věcí nemovitých porovnáním, dokumentu Standardy zpracování znaleckých posudků pro oceňování majetku ve vlastnictví státu, s kterým má příslušnost hospodařit Státní pozemkový úřad.

Vyloučit transakce, které jsou ovlivněné mimořádnými okolnostmi trhu, není jednoduché. Odhadujeme, že v některých oblastech republiky, kde není realitní trh rozvinutý, tvoří počet těchto transakcí mnohdy i více než polovinu všech převodů vedených na katastru nemovitostí.

Navíc často je velice složité takovéto mimořádné okolnosti identifikovat. Mnohdy nenapoví ani jména účastníků řízení, jejich bydliště či ročníky narození. Jedinou indicií je často jen cena transakce, která se zásadně vymyká místní průměrné cenové hladině.

Jak tedy z této situace ven? Pro vypracování nejpřesnějšího ocenění je třeba spojit oba přístupy – sledovat veřejné nabídky nemovitostí k prodeji, ukládat si je a následně k těmto transakcím přiřazovat kupní smlouvy. Jinými

✉ info@xpinvest.cz ☎ 737 858 334 📍 Mánesova 1374, Praha 2 🖥 www.xpinvest.cz 📧 @puwccq2

slovy nelze používat aktuální nabídky, ale je třeba vyčkat, až se prodají a budou zřejmé veškeré okolnosti transakce.

Tímto způsobem je s velkou pravděpodobností zajištěno, že použité vzorky nejsou zatíženy mimořádnými okolnostmi, jelikož prošly veřejnou nabídkou na realitním trhu. Přitom o vzorcích má zpracovatel ocenění dostatek informací včetně fotografií, a hlavně může použít realizovanou kupní cenu.

Někteří znalci tento postup mají zažitý, ale jedná se o naprostou menšinu. Není se čemu divit, jde o velice časově náročnou aktivitu, kterou ocení jen informovaný zákazník.

Pohodlnější cestou může být použití moderních databázových systémů, které sledují a dlouhodobě archivují realitní inzerci. Příkladem může být systém INEM znaleckého ústavu XP invest, který databázi realizovaných prodejů a pronájmů sbírá od roku 2013 a je v něm zhruba 2 miliony záznamů s fotografiemi jednotlivých nemovitostí.

Díky takovýmto systémům pak mohou znalci vytvořit ocenění postavené na realizovaných prodejkách, s fotografiemi a s jistotou, že jde o transakce bez mimořádných vlivů.

Závěrem

Stále máme zafixované, že lidé, kteří oceňují nemovitosti, jsou odhadci. Mnozí z nich skutečně ceny nemovitostí jen odhadují. Často se trefí, avšak dosti často je jejich odhad neodpovídající. Dnes je ale s moderními prostředky možné přestat odhadovat a vytvářet znalecké posudky založené na tvrdých datech, které ocení nemovitosti přesně, nezpochybnitelně, a hlavně pro všechny zúčastněné strany spravedlivě.

Využijte služeb znaleckého ústavu XP invest, který je průkopníkem moderních postupů v oblasti oceňování nemovitostí, a mějte tak jistotu, že vámi objednané znalecké posudky budou splňovat nejpřísnější kritéria kvality.

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

K odlišné rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ve věci předpokladů pro zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.

nález sp. zn. II. ÚS 2156/18 ze dne 5. 2. 2019

*§ 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.
§ 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích*

Nejvyšší soud vydal usnesení ze dne 28. 3. 2018, č. j. 20 Cdo 449/2018-97, a usnesení ze dne 11. 4. 2018, č. j. 20 Cdo 954/2018-119 (napadené projednávanou ústavní stížností), v nichž se zabýval otázkou, zda obecné soudy při rozhodování o zastavení exekuce mohou vycházet pouze ze zprávy exekutora o zjišťování majetku povinného, či zda musejí provést další, na zprávě exekutora nezávislé dokazování. Obě rozhodnutí se týkala téhož povinného (ale odlišných exekučních řízení) a v obou případech došlo k tomu, že soud prvního stupně zamítl návrh povinného na zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř., a odvolací soud toto rozhodnutí jako věcně správné potvrdil.

Nejvyšší soud prvním z uvedených usnesení rozhodnutí odvolacího soudu zrušil, když konstatoval, že „je věcí exekučního soudu, aby na základě vlastního šetření prověřil, zda případné další dotazy a lustrace ze strany exekutora mohou v budoucnosti vést ke zjištění dalšího postižitelného majetku povinného. Stejně tak exekuční soud musí na základě vlastních zjištění (jež se neomezí jen na obecné konstatování věku povinného) posoudit, jaké jsou další perspektivy vedení exekuce.“ K tomu dodal, že „odvolací soud se shora uvedeným právním názorem dovolacího soudu neřídil, když prakticky veškeré, pro rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř., podstatné informace (s výjimkou věku povinného) načerpal z vyjádření exekutora, aniž by je sám prověřoval skrze obsah exekučního spisu a případně zjišťováním konkrétních skutečností, které uvádí povinný.“

Ve druhém případě, v němž odvolací soud vycházel při svém hodnocení rovněž pouze z vyjádření exekutora a obecného odkazu na věk povinného, Nejvyšší soud naopak dovolání odmítl, neboť dospěl k závěru, že obecné soudy nepostupovaly v rozporu s ustálenou praxí dovolacího soudu. Uvedl přitom, že vyžádanou zprávu soudního

exekutora sice „lze považovat za obsahově i informačně relativně stručnou“, přesto vyhovuje materiálním požadavkům, a navíc soudní exekutor ještě nedokončil prověřování majetkových poměrů stěžovatele (povinného). Teprve v případě, kdy by ani v blízké budoucnosti nebylo možné očekávat vymození alespoň části pohledávky oprávněné, bude namíste exekuci zastavit.

Ústavní soud ve svém nálezu přisvědčil argumentaci stěžovatele, že se Nejvyšší soud usnesením ze dne 11. 4. 2018, č. j. 20 Cdo 954/2018119, odchýlil od právního názoru vysloveného v kasačním usnesení ze dne 28. 3. 2018, č. j. 20 Cdo 449/2018-97, a že před přijetím prve uvedeného rozhodnutí mělo být v řízení vedeném před Nejvyšším soudem aplikováno ustanovení § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích, tedy že ve věci měl rozhodující senát 20 Cdo mající zjevně jiný právní názor než v předcházejících věcech, řízení přerušit a věc předložit velkému senátu kolegia. Pakliže tak neučinil a ve věci sám rozhodl, uplatnil státní moc v rozporu s čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a zatížil řízení vadou nesprávně obsazeného soudu, jež v rovině ústavněprávní představuje porušení ústavního práva na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny).

Zastavení exekuce k vymození pohledávky exekutora z důvodu, že exekuční titul byl vydán exekutorem protizákonně

nález sp. zn. III. ÚS 4274/18 ze dne 26. 2. 2019

*§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.
§ 414 insolvenčního zákona*

Usnesením insolvenčního soudu dle § 414 insolvenčního zákona bylo mimo jiné rozhodnuto o osvobození stěžovatele od placení pohledávek. Následně pověřený soudní exekutor (vedlejší účastník) zastavil jím vedená exekuční řízení a povinnému (stěžovateli) uložil povinnost uhradit vzniklé náklady. Povinný byl poučen o možnosti podat odvolání, této možnosti ale nevyužil a bránil se až návrhem na zastavení exekuce, která je vedena pro vymožení těchto nákladů.

Ústavní soud upozornil, že se skutkově i právně takřka identickou situací zabýval již v nálezu sp. zn. II. ÚS 502/17 ze dne 10. 1. 2018. V něm s odkazem na nález sp. zn. IV. ÚS 3250/14 potvrdil, že pohledávku spočívající v nákladech exekuce je exekutor povinen přihlásit jako věřitel do insolvenčního řízení (a nemůže naopak po jeho skončení uložit povinnému povinnost náklady uhradit). Dovodil přitom, že pokud tak exekutor přesto učiní, může povinný svou obranu (spočívající v tom, že byl od placení pohledávky již předtím osvobozen insolvenčním soudem) uplatnit i v následném exekučním

řízení (vedeném pro vymození nákladů) jako důvod pro jeho zastavení. Se závěry nálezu sp. zn. II. ÚS 502/17 se v nyní projednávané věci ztotožnil i třetí senát Ústavního soudu, byť nikoli nutně s celým jeho odůvodněním.

Ústavní soud připustil, že ze samotného nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 nevyplývá povinnost soudů věcně přezkoumávat pravomocný a vykonatelný exekuční titul stvrzující pohledávku, od níž byl předtím dlužník údajně osvobozen, usnesením dle § 414 insolvenčního zákona. Plyne z něj nicméně, že exekutor si po vydání tohoto usnesení náklady exekučního řízení přiznat nesmí. Z rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 14 Kse 1/2018-114 ze dne 30. 10. 2018 pak dokonce plyne, že v určitých případech může takový postup představovat kárné provinění exekutora.

Ústavní soud neshledal důvodnou námitku soudního exekutora, že před vydáním nálezu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 praxe soudů znemožňovala, aby si svou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásil. Dle Ústavního soudu bylo podstatné, že v době, kdy si náklady exekučního řízení exekutor přiznal, už byl předmětný nález sp. zn. IV. ÚS 3250/14 vyhlášen, pročez exekutor už mohl a měl vědět, že si náklady přiznává v rozporu se zákonem (tím spíše si toho musel být vědom v době, kdy podal návrh na zahájení exekuce k vymození jím nesprávně vydaných exekučních titulů). Dle Ústavního soudu nemůže být v této souvislosti relevantním argumentem, že si exekutor popsaným protizákonným postupem (přiznáním nákladů) na úkor povinného kompenzoval ztrátu, která mu měla vzniknout v důsledku dřívější nejasné judikatury.

Při posouzení, zda může povinný nesprávnost rozhodnutí o nákladech namítat až v rámci nového exekučního řízení, pak Ústavní soud zohlednil následující:

V exekučním řízení se zásadně nepřezkoumává správnost exekučního titulu. Tato zásada ovšem neplatí bezvýjimečně. Důvody zastavení exekuce upravuje (ve spojení s § 52 odst. 1 exekučního řádu) ustanovení § 268 o. s. ř., přičemž dle písm. h) se exekuce zastaví, jestliže je nepřípustná, „protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat“. K tomu Ústavní soud již dříve konstatoval, že tento důvod pro zastavení exekuce je formulován všeobecně a jeho účelem je umožnit, aby výkon rozhodnutí byl zastaven i v jiných závažných případech, které pro jejich rozmanitost nelze s úplností předjímat, respektive podrobit konkrétnímu popisu [nález sp. zn. IV. ÚS 3216/14 ze dne 17. 12. 2015 (N 218/79 SbNU 503)].

Dle názoru Ústavního soudu je nutno důvod zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. vztáhnout i na nyní posuzovaný případ. Oprávněný se totiž exekucí domáhá výkonu exekučních titulů, které si v postavení orgánu veřejné moci [srov. bod 7 stanoviska pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st 23/06 ze dne 12. 9. 2006

(ST 23/42 SbNU 545)] sám vydal, ačkoli musel vědět, že postupuje v rozporu se zákonem a judikaturou Ústavního soudu. Nelze přitom připustit vedení exekuce k vytvoření pohledávky z exekučního titulu, který si oprávněný sám vědomě protizákonně vydal ve chvíli, kdy vystupoval jako orgán veřejné moci.

Na uvedeném nic nemění, že se povinný proti samotným exekučním titulům nebránil, neboť aplikace § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. není podmíněna vyčerpáním řádných opravných prostředků v předcházejícím nalézacím řízení [nález sp. zn. II. ÚS 2230/16 ze dne 1. 11. 2016 (N 206/83 SbNU 281)], a to tím spíše za situace, kdy povinný (stěžovatel) prošel oddlužením a oprávněně (v souladu s principem důvěry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci) vycházel z rozhodnutí insolvenčního soudu, které stanovilo, že pohledávky zahrnuté do oddlužení, jakož i pohledávky věřitelů, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, již platit nemusí.

K povinnosti soudu zkoumat, zda úvěrující prověřil úvěryschopnost budoucího dlužníka

nález sp. zn. III. ÚS 4129/18 ze dne 26. 2. 2019

§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

§ 580 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Ústavní soud se v nálezu zabýval otázkou, které skutečnosti je třeba zohlednit, posuzuje-li soud v průběhu exekuce soulad úvěrové smlouvy s dobrými mravy. Ústavní soud poukázal na svou předchozí judikaturu (nálezy sp. zn. I. ÚS 199/11 a sp. zn. III. 4084/12), dle níž je neakceptovatelné, aby se případné soudní ochrany dostávalo subjektům – tedy zejména nebankovním společnostem poskytujícím úvěry spotřebitelům – které evidentně poškozují práva svých klientů. Ustanovení formulářových smluv, do jejichž znění nemá spotřebitel možnost jakkoliv zasáhnout a ovlivnit jejich obsah, kde jeho eventuální závazky jsou zajištěny blankosměnkami, smluvními pokutami ve výši desítek procent [tehdy Ústavní soud uvedl 30 % až 45 %] z dlužné částky nastupujícími již při prodlení v rádech jednotek dnů či týdnů, je proto nutné podle Ústavního soudu považovat za neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Tyto závěry pak ve své rozhodovací praxi přijal i Nejvyšší soud (srov. například jeho usnesení z 21. 3. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3324/2017), když dovodil, že nejde o věcný přezkum exekučního titulu v rozporu s judikaturou, je-li ve smyslu citovaných nálezů ve vykonávacím řízení zkoumáno, zda je tato úvěrová smlouva v rozporu s dobrými mravy. Nicméně pro závěr, zda je úvěrová smlouva rozporná s dobrými mravy (a proto je neplatná i rozhodčí smlouva a není dána pravomoc rozhodce), je třeba zkoumat, za jakých konkrétních okolností byla úvěrová smlouva uzavřena.

Krajský soud v ústavní stížnosti napadeném usnesení, jímž změnil usnesení soudu prvního stupně ve věci návrhu povinného na zastavení exekuce [§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.] tak, že se tento návrh zamítá – z těchto závěrů Ústavního soudu a Nejvyššího soudu vyšel a – zjednodušeně řečeno – dospěl k závěru, že podmínky úvěrové smlouvy v posuzovaném případě nebyly do té míry drakonické, aby to znamenalo její neplatnost. V této souvislosti upozornil, že povinný se důsledkům rozhodčího nálezu začal bránit až ve vykonávacím řízení (předtím byl pasivní), smluvní pokuta byla odstupňována přiměřeně podle délky prodlení, v úvěrové smlouvě bylo přesně uvedeno (vyčísleno) kolik povinný na úvěr vlastně zaplatí, výše úroků odrážela rizikovost transakce, když zde nebylo zajištění blankosměnkou atp. Za dané situace tedy považoval podmínky úvěrové smlouvy za přijatelné a nelze podle něj v souvislosti s ní hovořit o rozporu s dobrými mravy, nebo dokonce nespravedlnosti, tak jak ji zmiňují oba nálezy Ústavního soudu.

Ústavní soud se s výše uvedeným posouzením neztotožnil a upozornil, že nejde jen o eventuální lehkovážnost dlužníka, ale škála zvažovaných aspektů musí být širší a kritéria, jež Ústavní soud v obou nálezech jmenoval, nelze chápat tak, že nejsou-li naplněna, závadnost úvěrové smlouvy zjištělná není.

Podle Ústavního soudu má poskytovatel úvěru v situaci, kdy dlužník je v postavení spotřebitele, jednoznačnou povinnost prověřit spotřebitelovu schopnost plánovaný úvěr splatit. Uložením a řádným splněním této povinnosti přitom není chráněn jen samotný dlužník (spotřebitel) a věřitel jako poskytovatel úvěru, ale také v širším pojetí sama společnost jako taková.

Dle názoru Ústavního soudu proto posouzení rozpornosti úvěrové smlouvy s dobrými mravy (a na ni navazující eventuální rozhodnutí soudu o zastavení exekuce) nemůže vycházet jen z „objektivizovaného“ hodnocení jednotlivých parametrů takové úvěrové smlouvy, ale obecné soudy by měly poskytovatele úvěrů vést (i třeba cestou případného zastavení exekuce k návrhu povinného) k přesvědčivému zkoumání toho, zda (budoucí) dlužník nebude mít zjevný problém svůj úvěr splatit. Přitom nejde podle Ústavního soudu o žádný zvlášť přísný, či dokonce nepřiměřený požadavek; to, zda je splacení dluhu reálné, je výchozí zásada, kterou by jako obecný princip měly soudy vzít v úvahu bez ohledu na to, zda je v nějakém zákoně výslovně zakotven, anebo nikoli.

K ústavně konformnímu výkladu výroku dražební vyhlášky o stanovení lhůty pro uplatnění přihlášek věřitelů

nález sp. zn. III. ÚS 3680/17 ze dne 12. 3. 2019

§ 336f odst. 1 a 4, § 336o odst. 2 o. s. ř.

Stěžovatel ústavní stížností napadl usnesení soudního exekutora, jímž tento v rámci exekuce prodejem nemovitosti (§ 336f odst. 4 o. s. ř.) odmítl přihlášku pohledávky stěžovatele. Ústavní soud se v první řadě zabýval námitkou soudního exekutora, že ústavní stížnost je nepřijatelná z důvodu nevyčerpání opravných prostředků, neboť ačkoliv proti citovanému rozhodnutí není odvolání přípustné, může se ten, jehož přihláška byla odmítnuta, odvolat proti usnesení o rozvrhu úhrady rozdělované podstaty.

Ústavní soud v této souvislosti dovodil, že osoba, jejíž přihláška byla odmítnuta, není účastníkem rozvrhu, a tedy ji nadále nelze považovat za účastníka exekučního řízení. Jelikož taková osoba není účastníkem rozvrhu, nemá ani právo podat odvolání proti usnesení soudního exekutora o rozvrhu po provedené dražbě. Jestliže soudní exekutor s takovou osobou nenakládá jako s účastníkem řízení, nebude jí ani usnesení o rozvrhu doručováno. Na závěru o nemožnosti podat odvolání by nic neměnila ani skutečnost, pokud by soudní exekutor, veden odlišným právním názorem, usnesení o rozvrhu takové osobě fakticky doručil. Jelikož ten, jehož přihláška byla odmítnuta, nedisponuje jiným procesním prostředkem k ochraně svých práv, je ústavní stížnost proti napadenému usnesení přípustná.

Pokud šlo o věc samu, představoval jádro věci spor o výklad výroku XI. dražební vyhlášky (o elektronické dražbě) jímž soudní exekutor upozornil věřitele, že se mohou domáhat uspokojení jiných pohledávek zajištěných zástavním právem k draženým nemovitostem, než pro které byla dražba nařízena, jen jestliže je přihlásí u soudního exekutora „nejpozději jeden den před stanoveným dnem zahájení elektronické dražby“ (dále též „sporná formulace“). Zahájení této elektronické dražby dražební vyhláška stanovila na 7. 3. 2017 od 18:00 hod., nicméně usnesením soudního exekutora ze dne 7. 3. 2017 bylo konání dražby odročeno na neurčito. Usnesením ze dne 14. 8. 2017 pak soudní exekutor nařídil zahájení odročené elektronické dražby na 19. 9. 2017 od 19:00 hod., přičemž přihláška stěžovatele byla soudnímu exekutorovi doručena dne 18. 9. 2017.

Stěžovatel a soudní exekutor zastávali každý odlišnou interpretaci sporné formulace, kdy se dle stěžovatelova výkladu poslední den lhůty k podání přihlášky flexibilně posouval podle toho, jak se posouval termín zahájení elektronické dražby, zatímco podle výkladu soudního

exekutora byl poslední den této lhůty stanoven tak, že odpovídal jednomu jedinému konkrétnímu datu, a to dni předcházejícímu prvně stanovenému dni zahájení elektronické dražby, tedy 6. 3. 2017.

Ústavní soud při posouzení věci vycházel zejména ze skutečnosti, že ustanovení § 336o odst. 2 písm. f) o. s. ř. samo žádný způsob formulace stanovení lhůty k podání přihlášek pohledávky neobsahuje a sporný výrok, umožňující dvojí výklad, tak byl výlučně dílem soudního exekutora. Pokud by soudní exekutor použil formulaci jednoznačnou, například by jednoduše stanovil konec lhůty pro podávání přihlášek na 6. 3. 2017, nebylo by o konci této lhůty naprosto žádných pochyb. Tím, že sporná formulace stanovila konec lhůty k podání přihlášek ve vazbě na den zahájení elektronické dražby, tedy jinak než pevným datem, vedl dle Ústavního soudu k závěru, že rozhodujícím aspektem pro výklad výroku XI. dražební vyhlášky by měla být právě vazba na den zahájení elektronické dražby a nikoliv na konkrétní kalendářní datum. Ústavní soud dále zdůraznil, že soudní exekutor neuvedl nic (a ani sám Ústavní soud nic takového neshledal), co by vylučovalo výklad zastávaný stěžovatelem, a to až již z hlediska právního (například že zde existuje rozpor s nějakým dalším ustanovením o. s. ř.), jazykového (například že sporná formulace vůbec nepřipouští posunutí termínu) či administrativně-technického (například že by nějaká zvláštnost faktického průběhu elektronické dražby bránila tomu, aby při odročení jejího zahájení došlo k posunu termínu pro přihlášení pohledávek). Ústavní soud uzavřel, že výklad sporné formulace prosazovaný stěžovatelem, na rozdíl od výkladu zastávaného soudním exekutorem, poskytoval ochranu jeho ústavně zaručeným základním právům (právu na účast v řízení a právu na uspokojení pohledávky), a proto jej bylo nutno při rozhodování o stěžovatelově přihlášce upřednostnit.

Ústavní soud rovněž nepřisvědčil argumentu exekutora, že původně stanovená lhůta končila dne 6. 3. 2017, a že tedy usnesení o odročení dražby vydané dne 7. 3. 2017 nezbavovalo stěžovatele povinnosti podat přihlášku do 6. 3. 2017. Ústavní soud poukázal na skutečnost, že stěžovatel vzhledem ke konkrétním okolnostem případu mohl legitimně očekávat, že k odročení skutečně dojde (byla mu v tomto smyslu v důsledku jeho aktivity poskytnuta neformální informace), a nelze mu proto klást k tíži skutečnost, že exekutor otálel s vydáním usnesení o odročení a přistoupil k němu až v den, kdy mělo dojít k zahájení dražby.

V rámci obecných východisek nálezu Ústavní soud poněkud mimo nosné důvody rozhodnutí připomněl, že pohyb písemností uvnitř orgánu veřejné moci musí být s ohledem na splnění povinnosti ze strany účastníků řízení ve stanovených lhůtách organizován tak, aby nedošlo k újmě při uplatnění jejich práv [srov. nález sp. zn. IV. ÚS 518/10 ze dne 23. 11. 2010 (N 233/59 SbNU 375)].

Ústavní soud podotkl, že citovaný náleží se sice týkal pohybu písemností uvnitř soudu, nicméně jelikož soudní exekutor při exekuci prodejem movitých a nemovitých věcí dle dílu 4. hlavy IV. exekučního řádu vystupuje jako orgán veřejné moci, a to na místě soudu, který by jinak prováděl výkon rozhodnutí prodejem nemovitých věcí dle hlavy páté, části šesté občanského soudního řádu, platí jeho závěry i na pohyb písemností uvnitř úřadu soudního exekutora.

K povinnosti obecných soudů částečně zastavit exekuční řízení v případě nepřiměřené výše vymáhaných úroků z prodlení

nález sp. zn. II. ÚS 3194/18 ze dne 1. 4. 2019

*§ 268 odst. 1 písm. h), odst. 4 o. s. ř.
§ 517 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
§ 1970 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*

Ústavní soud v tomto nálezu dovodil, že zásadní vadou exekučního titulu je i přiznání úroků z prodlení ve zcela nepřiměřené výši, která již není v souladu s ústavním pořádkem. V těchto případech je třeba, aby obecné soudy poskytly povinnému a jeho majetku soudní ochranu (čl. 11 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) tak, že výkon rozhodnutí v části týkající se nepřiměřené výše úroků zastaví podle § 268 odst. 1 písm. h), ve spojení s § 268 odst. 4 o. s. ř. tak, aby byla zajištěna spravedlivá rovnováha při ochraně majetkové sféry dlužníka i věřitele. Tento závěr se prosadí bez ohledu na to, zda má exekuční titul formu platebního rozkazu, rozsudku pro zmeškání či uznání nebo standardního rozsudku; jde pouze o posouzení ústavní konformity vymáhané částky (poměru jistiny a výše vymáhaného úroku z prodlení) v exekučním řízení v okamžiku podání návrhu na zastavení exekuce. Ústavní soud upozornil, že nepřehlídí, že věřiteli – oprávněnému v exekučním řízení, bylo právo

na plnění neústavně vysokých úroků z prodlení v uvažovaných případech přiznáno pravomocným soudním rozhodnutím, nicméně u těchto věřitelů (oprávněných) nemohlo dle názoru Ústavního soudu vzniknout právem chráněné legitimní očekávání, že nabydou plnění odpovídající neústavním úrokům z prodlení, neboť sjednání i uplatnění takových úroků v nalézacím i exekučním řízení představuje zneužití práva, které právní ochrany požívat nemůže.

Ústavní soud ponechal na obecných soudech, aby formulovaly konkrétní test pro posouzení ústavnosti úroků, ale poskytl jim vodítko v tom směru, že je třeba respektovat právní názor vyslovený v nálezech sp. zn. I. ÚS 523/07 a sp. zn. I. ÚS 728/10, dle něž jsou za ústavně neakceptovatelné považovány úroky z prodlení ve výši 0,5 % denně (182,5 % ročně) a vyšší, a to dokud nedojde k zásadní změně ekonomických poměrů nebo nebude formulován jiný způsob vyjádření nejvyšší ústavně přípustné výše úroků z prodlení. Na druhé straně úroky z prodlení, jejichž výše nepřekračuje pravidla dle § 122 zákona o spotřebitelském úvěru pro platby související s prodlením, jsou dle názoru Ústavního soudu v mezích ústavnosti. Ústavní soud podotkl, že není vyloučeno, aby obecné soudy vycházely z judikatury Nejvyššího soudu pro posuzování úroků v nalézacím řízení (viz například rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1484/2004 ze dne 15. 12. 2004), není-li v rozporu s výše uvedenými principy vyplývajícími z judikatury Ústavního soudu.

V nálezu je ovšem zdůrazněno, že se nevztahuje na případy, kdy se k placení úroků z prodlení v obdobné výši zavázal podnikatel nebo kdy je výkon rozhodnutí na zaplacení takových úroků z prodlení uložen podnikateli. Stejně tak náleží nedopadá na případy, v nichž by oprávněný prokázal, že mu byla způsobena škoda odpovídající sjednané výši úroků a že by tato škoda měla být hrazena z přiznaných úroků z prodlení.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil
Mgr. David Hozman
odborný asistent
Vysoká škola finanční a správní

1. Společné jmění manželů

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3654/2018 ze dne 17. 10. 2018

k ustanovení § 42 exekučního řádu

V exekučním řízení zahájeném v době do dne 31. 12. 2013 nelze pro pohledávku za povinným, která vznikla před uzavřením manželství povinného a jeho manželky a současně před 1. 1. 2014, tj. před účinností (nového) občanského zákoníku, vést exekuci na majetek ve společném jmění povinného a jeho manželky nebo majetek, který se za takový majetek pro účely exekučního řízení považuje.

V souladu s principem legitimního očekávání je takový výklad, podle něhož se ustanovení § 42 odst. 1 exekučního řádu ve znění účinném ode dne 1. 1. 2014 uplatní jen tehdy, pokud nikoliv k uzavření manželství, nýbrž ke vzniku pohledávky, došlo v době ode dne 1. 1. 2014. V opačném případě by dopad ustanovení § 42 odst. 1 exekučního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2014 měl ve vztahu k manželům, jejichž pohledávka vznikla do dne 31. 12. 2013, pravé retroaktivní účinky a byl by v rozporu s jejich legitimním očekáváním v době vzniku závazku v tom směru, že dluh vzniklý před uzavřením manželství je výlučným dluhem dlužného manžela a jako takový může být uspokojen toliko z výlučného majetku dlužného manžela, nikoliv z majetku ve společném jmění manželů či majetku, který se za takový majetek považuje pro účely exekučního řízení nebo řízení o výkon rozhodnutí.

Rozhodujícím okamžikem přitom není okamžik uzavření manželství, ale to, kdy došlo ke vzniku pohledávky (ustanovení § 732 občanského zákoníku).

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 180/2019 ze dne 11. 3. 2019

k ustanovení § 42 exekučního řádu

V posuzované věci povinný a manželka povinného dne 4. 8. 2004 uzavřeli ve smyslu ustanovení § 143a odst. 1

(starého) občanského zákoníku smlouvu o zúžení společného jmění, která byla dne 25. 10. 2004 zapsána do katastru nemovitostí (pro postup podle ustanovení § 42 exekučního řádu není relevantní) a do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu zapsána dne 22. 7. 2016. Exekuční řízení bylo ve smyslu ustanovení § 35 odst. 2 exekučního řádu zahájeno v roce 2016. Z procesního hlediska tak soudní exekutor, respektive soud postupoval správně, pokud k zapsané Smlouvě ve smyslu ustanovení § 42 odst. 2 exekučního řádu nepřihlédl, neboť předmětem exekučního řízení je dluh (závazek z dluhu) povinného, který vznikl před zápisem smlouvy o zúžení společného jmění do Seznamu, a v řízení nebylo prokázáno, že by s opačným postupem oprávněná vyslovila souhlas.

Podle ustanovení § 42 odst. 3 exekučního řádu v ostatních případech, tzn. například tehdy, pokud jde o vydobytí dluhu ze závazku vzniklého před zápisem smlouvy do Seznamu a oprávněný nevyslovil souhlas s tím, aby soudní exekutor při exekuci tohoto dluhu vycházel ze smlouvy zapsané do Seznamu, lze vydat exekuční příkaz postihující majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl zákonný režim společného jmění manželů změněn. Soudní exekutor proto zásadně mohl postupovat v souladu s ustanovením § 42 odst. 3, respektive odst. 4 exekučního řádu, proti čemuž se manželka povinného mohla a taktéž tak v posuzované věci učinila, ohradit postupem podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu, měla-li za to, že její majetek či majetek ve společném jmění byl postižen ve větším rozsahu.

Dále je proto nezbytné se zabývat tím, zda exekucí nebyl postižen majetek ve společném jmění či majetek manželky povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, eventuálně majetek, který exekucí vůbec nemohl být postižen, ve smyslu ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu. V zásadě platí, že „zvláštním právním předpisem“, na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce (soudního výkonu rozhodnutí).

Nezbytné je však rozlišit vznik závazkového právního vztahu, vznik pohledávky a její splatnost. Jak ostatně vyplývá z dikce odůvodnění usnesení sp. zn. 20 Cdo 3416/2016 ze dne 23. 8. 2016 stejně jako z dikce ustanovení § 42 odst. 2 exekučního řádu, který hovoří o „vydobytí dluhu ze závazku vzniklého“ před či po zápisu Smlouvy do Seznamu, pro posouzení, zda byl postižen majetek ve společném jmění či majetek manželky povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, je rozhodující hmotněprávní stav účinný ke dni vzniku samotného závazkového právního vztahu,

nikoliv hmotněprávní stav účinný až ke dni vzniku pohledávky.

Právní skutečností hmotného práva, od níž se odvíjejí vztahy mezi oprávněnou, povinným a manželkou povinného, včetně výčtu právních skutečností, při jejichž naplnění by se manželka povinného mohla s úspěchem domoci zastavení exekuce podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu ve znění ode dne 1. 7. 2015, je tedy právní a skutková situace, která byla v době uzavření úvěrové smlouvy mezi povinným a oprávněným. Právě tato totiž dává základ pro vznik jejich vzájemných práv a povinností podle hmotného práva, když tato práva a povinnosti lze z pohledu manželky povinného nyní realizovat pouze uplatněním procesně-právního návrhu na zastavení exekuce podle ustanovení § 262b odst. 1 občanského soudního řádu ve znění ode dne 1. 7. 2015, a to bez ohledu na to, kdy došlo k samotnému vzniku pohledávky či k jejímu zesplatnění.

Jiný výklad by vedl k tomu, že by manželka povinného pro případ, že se chce domoci zastavení exekuce, již v době uzavření zmíněné smlouvy mezi povinným a oprávněným předvíдалa existenci nynějších ustanovení (nového) občanského zákoníku, zejména ustanovení § 732 (nového) občanského zákoníku, a již v době, kdy se o uzavření půjčky dozvěděla, bez zbytečného odkladu projevila věřitelce nesouhlas s uzavřením této smlouvy, s tím, že byla uzavřena proti její vůli. Takový výklad by byl nepřipustně pravě retroaktivní.

V posuzované věci je vedena exekuce pro výlučný dluh jednoho z manželů, který dlužnému manželu vznikl za trvání manželství (tj. dluh patřící do společného jmění), avšak až po modifikaci společného jmění podle ustanovení § 143a odst. 1 (starého) občanského zákoníku, nejen z výlučného majetku dlužného manžela, ale i z majetku patřícího do společného jmění povinného a jeho nedlužné manželky (či majetku, který se za takový majetek považuje, v tomto případě šlo o účet manželky povinného). Odvolací soud tak musí nezohlednit, zda v době vzniku pohledávky oprávněná věděla o obsahu smlouvy o zúžení společného jmění povinného a jeho manželky. Nejvyšší soud přitom v této souvislosti judikoval, že v otázce znalosti obsahu smlouvy o zúžení společného jmění oprávněnou je nutné zohlednit nejen to, zda povinný nejpozději v době vzniku pohledávky oprávněnou s obsahem smlouvy o zúžení společného jmění seznámil, ale v případech, kdy je třeba mít za nesporné, že tak neučinil, také to, zda manželka povinného věděla o budoucím závazku svého manžela a zda tedy měla možnost nejpozději do vzniku závazku manžela oprávněné obsah smlouvy o zúžení společného jmění sama oznámit.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 953/2018 ze dne 17. 10. 2018

k ustanovení § 42 exekučního řádu

Občanský zákoník rozlišuje tři samostatné režimy společného jmění manželů – zákonný, smluvený a režim založený rozhodnutím soudu (ustanovení § 708 odst. 2 občanského zákoníku); výchozím je režim zákonný, který lze smluvně či rozhodnutím soudu modifikovat (změnit či zcela zrušit). Pokud se týče režimu smluveného, v souladu s ustanovením § 716 občanského zákoníku si snoubenci a manželé mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu, přičemž smlouva, kterou tak činí, vyžaduje formu veřejné listiny.

Není-li společné jmění výše uvedenými způsoby modifikováno, v souladu s ustanovením § 710 občanského zákoníku platí, že na straně pasiv jsou jeho součástí dluhy převzaté za trvání manželství, ledaže se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku, anebo je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Institut společného jmění manželů je majetkovým společenstvím bez určení podílů. Princip nedílného spoluvlastnictví má v případě dluhu náležejícího do společného jmění manželů za následek, že uhradí-li jeden z manželů dluh ze svých výlučných prostředků, nevzniká mu právo na regres ve smyslu ustanovení § 1876 odst. 2 občanského zákoníku – tato skutečnost se projeví až v rámci vypořádání společného jmění manželů [ustanovení § 742 odst. 1 písm. c) občanského zákoníku]. Obdobně je-li výhradní dluh jednoho manžela uhrazen z prostředků spadajících do společného jmění manželů, lze tuto skutečnost zohlednit až při vypořádání společného jmění manželů [ustanovení § 742 odst. 1 písm. b) občanského zákoníku].

Pokud je hrazen dluh, jenž je součástí společného jmění manželů, z prostředků náležejících do společného jmění manželů, vzhledem k výše zmíněnému principu nedílného spoluvlastnictví se za trvání společného jmění nemůže jeden z manželů domáhat po druhém manželu úhrady byť jen části takového dluhu.

Jestliže v projednávané věci nebyl sjednán tzv. smluvený režim společného jmění manželů, z něhož by vyplývalo, že závazek hradit energie nenáleží do společného jmění manželů, platí, že takový dluh je ve společném jmění manželů. Dohoda právních zástupců uvedená v protokolu o soudním jednání nesplňuje požadavek formy veřejné listiny pro modifikaci manželského majetkového režimu. Dohodu manželů o tom, kdo bude hradit jakou část plateb, která nemá formu veřejné listiny, by bylo možné

považovat za dohodu o správě společného jmění manželů ve smyslu ustanovení § 713 odst. 1 občanského zákoníku, která ale nemá za následek vznik výlučného dluhu manžela.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3985/2018 ze dne 19. 2. 2019

k ustanovení § 42 exekučního řádu

Podle právního stavu do dne 31. 12. 2013 (podle právního stavu v době vzniku dluhu) je pro účely posouzení, zda výlučný dluh povinného lze uspokojit ze společného jmění manželů, podstatné, zda vymáhaný závazek vznikl za trvání manželství, či nikoliv, zda (ne)byl předmětem vypořádání společného jmění manželů a zda se (ne)jedná o vymáhaný závazek v případech taxativně vymezených v ustanovení § 267 odst. 2 občanského soudního řádu.

Z hlediska vyloučení majetku patřícího do společného jmění manželů z exekuce však není rozhodné, zda má vymáhaný závazek smluvní či jiný právní důvod, například z titulu odpovědnosti za škodu způsobenou deliktním jednáním jednoho z manželů. Nelze se tedy ztotožnit s náhledem dovolatele, že by následek uspokojení výlučného dluhu povinného vzniklého za trvání manželství v důsledku jeho deliktního jednání byl pro manželku povinného nepředvídatelný nebo nepřiměřeně přísný.

2. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 138/2019 ze dne 13. 3. 2019

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) a h) občanského soudního řádu

Věcnému projednání návrhu na zastavení exekuce může bránit překážka věci pravomocně rozhodnuté. Zmíněný nedostatek podmínky řízení (*rei iudicatae*) může v exekučním (vykonávacím) řízení o návrhu povinného na (částečné) zastavení exekuce nastat tehdy, má-li být v témže exekučním (vykonávacím) řízení projednávána stejná věc, o níž již v tomto řízení bylo pravomocně rozhodnuto.

Totožnost věci je dána jednak stejnými účastníky řízení a jednak stejným skutkovým základem (stejným důvodem vyplývajícím ze stejných skutkových tvrzení) projednávané věci. Jestliže tedy soud dřívější návrh na (částečné) zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí) zamítl, představuje jeho usnesení překážku věci pravomocně rozhodnuté, byl-li nový návrh na (částečné) zastavení exekuce (výkonu rozhodnutí) podán za stejných skutkových

okolností jako návrh, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto.

Pro posouzení, zda je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, není významné, jak byl soudem skutek, který byl předmětem původního řízení, posouzen po právní stránce. Překážka věci pravomocně rozhodnuté nastává i tehdy, jestliže skutek byl soudem v původním řízení posouzen po právní stránce nesprávně nebo neúplně.

Rozpor s výše uvedenými závěry dovolacího soudu o způsobu rozhodování ve věci návrhu na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř. by tak bylo možno namítat pouze tehdy, jestliže byl (je) posuzován po skutkové stránce nový návrh na zastavení exekuce, respektive došlo k zahájení řízení o návrhu, o němž je exekuční soud povinen věcně rozhodnout. Zkoumaná věc takovým případem není, neboť při porovnání návrhů povinného na zastavení exekuce ze dne 8. 12. 2015 a ze dne 2. 10. 2017 je zjevné, že navrhovatel žádná nová tvrzení ke svým poměrům nenabízí (návrhy obsahují totožné formulace či celé věty, naopak přítomen není jakýkoli údaj o případné změně poměrů povinného či odkaz na skutečnost, že uběhlo delší časové období od započetí přípravné fáze exekučního řízení). Rozhodnou změnu může ostatně přivodit činnost soudního exekutora, který ukončí přípravnou fázi exekučního řízení s výsledkem, že není možno povinnému postihnout majetek v rozsahu, jenž by stačil k pokrytí nákladů exekučního řízení.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4299/2018 ze dne 5. 12. 2018

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) a h) občanského soudního řádu

Ze znění ustanovení § 35 odst. 5 exekučního řádu jednoznačně vyplývá nemožnost podání žaloby na obnovu řízení v rámci exekučního řízení, a to generálně pro celé exekuční řízení. Argumentací a maiori ad minus pak nelze než dovést, že tatáž nemožnost podání žaloby na obnovu řízení se uplatní i v rámci dílčího řízení o návrhu na zastavení exekuce.

Výše uvedený triviální závěr plynoucí přímo z textu zákona nezpůsobuje „nespravedlnost“ vykonávacího řízení v neprospěch povinných. Povinným lze dát za pravdu, že návrhy na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) a h) občanského soudního řádu (tzv. opoziční a impugnační spory) jsou ve své podstatě nalézacími řízeními, která se odehrávají uvnitř vykonávacího řízení, takže lze připustit, že může dojít k situaci, kdy některý z účastníků řízení o zastavení exekuce (oprávněný, povinný, popřípadě manžel povinného) bez své viny v původním řízení o návrhu na zastavení exekuce nemohl prokázat konkrétní právní skutečnost, která by

mohla v případě svého prokázání vést k jinému rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce. Současně je bezpochyby, že i dřívější rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce v tzv. opozičním nebo impugnačním sporu vytváří překážku věci pravomocně rozsouzené.

Nicméně s ohledem na do jisté míry odlišnou podstatu tzv. opozičních a impugnačních sporů ve srovnání s běžným civilním sporem (mimo jiné i vzhledem k tomu, že ve vykonávacím řízení nelze podat návrh na obnovu řízení) je třeba uzavřít, že naplnění důvodů pro obnovu civilního sporu v exekučním terénu má za následek možnost podat znovu návrh na zastavení exekuce z téhož důvodu, aniž by byla dána překážka věci pravomocně rozhodnuté. S ohledem na právě uvedené nelze záповěď obnovy řízení podle ustanovení § 254 odst. 2 občanského soudního řádu vyhodnotit jako pro povinného nepřiměřeně přísný a v rozporu s ústavním pořádkem.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2589/2018 ze dne 23. 10. 2018

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Občanský zákoník účinný do dne 31. 12. 2013 umožňoval uzavřít dohodu o změně závazku, dohodu o zániku závazku a jeho nahrazení závazkem novým i dohodu o narovnání. Obecně přitom platí, že kterákoliv z těchto dohod může být hmotně-právním podkladem pro uzavření soudního smíru.

Narovnání patří společně s privativní novací do kategorie dohod, které ruší závazek tím způsobem, že jej nahrazují závazkem jiným. Předpokladem pro uzavření dohody o narovnání je spornost nebo pochybnost vzájemných práv, předpokladem pro uzavření dohody o změně závazku nebo dohody o zániku závazku a jeho nahrazení závazkem novým je naopak existence (původního) závazku, neboť závazek, který platně nevznikl či již zanikl, nelze změnit ani zrušit.

Jestliže mezi účastníky existoval spor o existenci závazku, což je pojmovým znakem dohody o narovnání (na rozdíl od novace, která naopak předpokládá existenci původního závazku – tedy nespornost jeho existence), potom je namíste uzavřenou dohodou vyhodnotit jako dohodu o narovnání, ač tak nebyla výslovně označena.

V důsledku uzavření dohody o narovnání původní závazek zanikl a byl nahrazen závazkem novým, v důsledku čehož počala běžet i nová promlčecí doba podle ustanovení § 408 odst. 1 věta první obchodního zákoníku, která do podání návrhu na nařízení exekuce neuplynula. Důvod pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu tak není dán.

3. Postižení účasti ve společnosti

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 2066/2017 ze dne 24. 10. 2018

k ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu

Rejstříkový soud je oprávněn přezkoumat formální předpoklady návrhu a pouze dílčím způsobem také předpoklady hmotněprávní (a to zpravidla jen tehdy, jestliže zapisované skutečnosti nemají podklad v notářském zápisu). To však neznamená, že soudu přísluší toliko ověřit, zda k návrhu byly připojeny požadované listiny; jak se podává z výslovného znění ustanovení § 90 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, rejstříkový soud ověřuje, zda údaje, které mají být podle návrhu zapsány, z těchto listin vyplývají. Nestačí tedy pouhé zjištění, že listiny byly připojeny, ale je nutné také zkoumat jejich obsah.

V poměrech projednávané věci navrhovatel doložil listiny, z nichž plynulo, že udělením příklepu a zaplacením nejvyššího podání na něj přešlo vlastnické právo k podílu, a že se tedy stal společníkem společnosti namísto povinného, jehož účast ve společnosti k témuž okamžiku zanikla (ustanovení § 320ab a 329 odst. 7 občanského soudního řádu).

Má-li dovolatel za to, že se navrhovatel nemohl stát společníkem, neboť soudní exekutor při dražbě podílu pochybil, když v rozporu s ustanovením § 320ab odst. 5 občanského soudního řádu udělil příklep osobě, která neprokázala, že splnila požadavky stanovené společenskou smlouvou pro nabytí podílu (souhlas valné hromady), nezbyvá jí, než tuto spornou otázku vyřešit ve sporném řízení o určení, kdo je společníkem. V rejstříkovém řízení ovládaném registračním principem však prostor pro její posouzení není; vyplývá-li z listin doložených navrhovatelem, že mu byl v dražbě podílu udělen příklep a že zaplatil nejvyšší podání, vychází rejstříkový soud zásadně z toho, že se vydražitel (navrhovatel) stal vlastníkem podílu a společníkem společnosti.

Nelze přisvědčit názoru, že – jelikož občanský soudní řád nedává opravný prostředek proti udělení příklepu v dražbě podílu – musí splnění podmínek stanovených ustanovením § 320ab odst. 5 občanský soudní řád při dražbě posoudit rejstříkový soud, jinak by jí bylo odepřeno právo na soudní ochranu. V řízení o zápisu změny v osobě společníka rejstříkový soud nerozhoduje spor o tom, kdo je de iure společníkem společnosti, ale toliko do obchodního rejstříku s deklaratorními účinky promítá (registruje) stav, jak se podává z doložených listin.

4. Prodej movitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1678/2018 ze dne 30. 1. 2019

k ustanovení § 321 a 322 občanského soudního řádu

Povinností soudního exekutora po nařízení exekuce je především zabezpečit rychlý a efektivní výkon exekučních titulů; za tím účelem činí i bez návrhu úkony směřující k provedení exekuce (ustanovení § 46 odst. 1 exekučního řádu). Podle ustanovení § 56 odst. 5 vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy (které se podle ustanovení § 11 vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, použije přiměřeně pro postup soudního exekutora při provádění jednotlivých způsobů exekuce), byla-li sepsána věc, která podle ustanovení § 321 a 322 občanského soudního řádu nepodléhá výkonu rozhodnutí nebo k níž uplatňuje právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí třetí osoba, může ji vykonavatel vyloučit ze soupisu, souhlasí-li s tím oprávněný, v jehož prospěch byla sepsána. Vykonavatel takovou věc ze soupisu vyloučí rovněž na návrh oprávněného.

Z této právní úpravy vyplývá, že soudní exekutor zásadně není povinen při soupisu zkoumat, zda sepsované věci jsou z exekuce vyloučeny. Při soupisu ani později v rámci exekučního řízení, jež není uzpůsobeno k řešení skutkově složitých sporů vyžadujících dokazování, totiž nelze vždy náležitě posoudit, které z nalezených věcí nepodléhají výkonu rozhodnutí (exekuci). Neseší se proto jen ty věci, které jsou nepochybně (zjevně) z výkonu (exekuce) vyloučeny, popřípadě ty, o nichž oprávněný výslovně prohlásí, že nemají být sepsány (ustanovení § 326 odst. 7 věta druhá občanského soudního řádu). Pro zahrnutí movité věci do soupisu je tak bez významu tvrzení povinného, popřípadě třetí osoby, že povinný není vlastníkem věci; poněvadž však exekuční zásadou je, že k uspokojení pohledávky oprávněného může zásadně sloužit právě jen jeho majetek, nelze vyloučit, že se tato okolnost, je-li prokázána, uplatní coby důvod zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce) podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu.

Samotný soupis není rozhodnutím dle procesních předpisů a nelze jej považovat ani za rozhodnutí ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Uvedenému závěru rovněž nasvědčuje ta okolnost, že případná pochybení při provedení soupisu nelze napravit v rámci řádných či mimořádných opravných prostředků. Procesní právo naopak upravuje zvláštní prostředky nápravy, jimiž je jednak návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu dle ustanovení § 68 odst. 1 exekučního řádu, jednak excindační (vykloučovací) žaloba dle ustanovení § 267 občanského soudního

řádu. Vyškrtnutí věci ze soupisu dle uvedených ustanovení ani případný neúspěch žalované strany ve vylučovacím řízení bez dalšího samy o sobě ještě nevedou k závěru, že při soupisu došlo k pochybení soudu (soudního exekutora), neboť, jak již bylo výše zmíněno, při provádění soupisu není povinností soudu (soudního exekutora) zjišťovat vlastnické právo povinného.

Mohou-li být zákonným postupem soudního exekutora omezeny na svých právech třetí osoby, které mohou svá práva uplatnit jen zákonem speciálně upravenými prostředky, tím spíše může být takto omezen povinný, proti němuž je exekuce prováděna proto, že nesplnil svou povinnost uloženou vykonatelným exekučním titulem.

K otázce, zda za zařazení movitých věcí povinného nepodléhajících výkonu rozhodnutí do soupisu by mu měla být poskytnuta náhrada ve smyslu čl. 11 odst. 4 Listiny, neboť došlo k dočasnému omezení vlastnického práva dovolatele k těmto věcem, je třeba uvést následující: Podle čl. 11 odst. 3 Listiny vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Toto ustanovení tedy určité omezení vlastnického práva nad rámec podmínek stanovených v čl. 11 odst. 4 Listiny zjevně připouští. Z judikatury dovolacího soudu reflektující rozhodnutí Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva, vyplývá, že nárok na náhradu za omezení vlastnického práva nevzniká v případě jakéhokoli omezení vlastnického práva (vlastnické právo ze své samotné povahy není neomezené, naopak je omezeno řadou předpisů soukromého i veřejného práva), nýbrž jen v případě, kdy omezení dosáhne takové intenzity, že je zasažena samotná podstata vlastnictví. Podstata vlastnického práva není dotčena právě v případě omezení vlastnického práva povinného při výkonu exekuční činnosti prováděné na základě zákona za účelem ochrany práv oprávněného, z jejíž povahy takové omezení přirozeně vyplývá.

5. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1867/2017 ze dne 6. 12. 2018

*k ustanovení § 46 odst. 1 exekučního řádu
a § 336b odst. 1 občanského soudního řádu*

Soudní exekutor je ten, kdo – poté, co jej soud pověřil vedením exekuce (ustanovení § 43a odst. 3 exekučního řádu) – nese hlavní odpovědnost za to, že exekuce bude vedena rychle a účelně. Při tom mu zákon ukládá nejen chránit a respektovat zájmy oprávněného, ale zároveň je povinen dbát i ochrany práv dalších účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem, jakož i respektovat také další ustanovení týkající se provádění exekuce tak, aby nedocházelo k porušení zákona.

Zákonná úprava rozděluje průběh exekuce prodejem nemovitých věcí do několika relativně samostatných fází, z nichž v každé se řeší vymezený okruh otázek. Úkony soudu, účastníků řízení a osob na řízení zúčastněných jsou zpravidla završeny usnesením, jehož účinky vylučují možnost v další fázi znovu řešit otázky, o kterých již bylo (pravomocně) rozhodnuto.

V poměrech projednávané věci to znamená, že byla-li již část exekučních příkazů realizována tím, že usnesením byl vydražiteli udělen příklep na vydražených nemovitých věcech, nelze již přezkoumávat správnost provedení exekuce prodejem jiných nemovitých věcí povinného. Za této situace je bezpředmětné zabývat se otázkou, zda mělo nebo nemělo být přistoupeno k prodeji všech nemovitých věcí společnou dražební vyhláškou. Jakýkoli závěr v tomto směru nemůže již změnit nic na tom, že nemovité věci již byly vydraženy, a proto soudní exekutor nemohl postupovat tak, že by vydal jednu dražební vyhlášku na všechny dražené nemovité věci, tedy i na ty, které již vydraženy byly.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1655/2018 ze dne 17. 10. 2018

k ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu

Podle ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu odvolací soud usnesení o příklepu změnil tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona. Ze stejných důvodů změnil odvolací soud i usnesení o předražku. Ustanovení § 219a občanského soudního řádu se nepoužije.

Nemožnost zúčastnit se dražby je důvodem ke změně usnesení soudu prvního stupně o příklepu zejména tehdy, jestliže v důsledku nezákonného postupu soudu byl vyloučen z účasti na dražbě dražitel (nikoliv povinný, který dražitelem být nemůže).

Při nařízení dražebního jednání soud poruší zákon například tehdy, jestliže vydal dražební vyhlášku, ačkoliv usnesení o ceně dosud nenabývalo právní moci, jestliže dražební vyhláška neobsahovala všechny stanovené výkony, popřípadě některý z výroků byl v ní uveden v rozporu se zákonem, což vedlo (mohlo vést) k tomu, že účastník neuplatnil do zahájení dražebního jednání svá práva. Při provedení dražby je zákon porušen například tím, že soud neumožnil dražit všem oprávněným dražitelům, jestliže neudělil příklep dražiteli, jehož předkupní právo bylo prokázáno a který učinil stejné nejvyšší podání jako vydražitel, jestliže soud neumožnil přítomným při dražbě podat námitky proti příklepu, jestliže soud

neodročil jednání, ačkoliv tak učinit měl, neboť nebyly splněny podmínky k provedení dražby.

Konkrétní porušení zákona při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby musí být navíc v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli (k příklepu by nedošlo, pokud by se soud takových porušení v dané věci vyvaroval).

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 3707/2018 ze dne 21. 11. 2018

k ustanovení § 336k odst. 2 a 4 občanského soudního řádu

Skutečnost, že ke dni konání dražby dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o návrhu na zastavení exekuce, není vždy důvodem pro odročení dražby; k odročení dražebního jednání je však třeba přistoupit vždy, jestliže je pravděpodobné, že návrhu soud vyhoví.

Je-li před nařízeným dražebním jednáním podán návrh na zastavení exekuce, který soud vyhodnotí jako zjevně nedůvodný a přistoupí k dražbě, spočívá obrana povinného v podání odvolání proti usnesení o příklepu s námitkou, že za situace, kdy soud dražil přes důvodně podaný návrh na zastavení exekuce, byl příklep udělen proto, že při dražebním jednání došlo k porušení zákona. Odvolací soud pak musí v rámci přezkumu usnesení o příklepu posoudit dříve podaný návrh na zastavení a v případě závěru o jeho důvodnosti změnit napadené usnesení tak, že se příklep neuděluje z důvodu, že při dražbě byl porušen zákon (neboť bylo draženo za situace, kdy měla být exekuce zastavena).

6. Nepeněžitě plnění

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 4449/2018 ze dne 23. 1. 2019

k ustanovení § 351 občanského soudního řádu

Pojmy internetová (či též webová) stránka ani internetové (či též webové) stránky nejsou žádným právním předpisem definovány. Odvolací soud správně uvedl, že česká terminologie v této oblasti není zcela ustálená, avšak zejména pomocí jednotného a množného čísla se rozlišují původní anglické výrazy „web site“ (internetové stránky jakožto souhrn jednotlivých webových stránek sjednocených pod určitou doménou) a „web page“ (internetová stránka jakožto jednotlivá webová stránka, která se zobrazí v okně internetového prohlížeče po zadání konkrétní adresy do adresního řádku). I přes absenci zákonné definice uvedených pojmů značné množství právních předpisů tyto výrazy používá.

Používání těchto pojmů v právních předpisech přitom rovněž zpravidla odpovídá shora uvedené distinkci, kdy pojmem internetová stránka v jednotném čísle se rozumí jedna konkrétní webová stránka, zatímco pojmem internetové stránky v množném čísle je třeba rozumět souhrn vícero webových stránek dohromady tvořících určitou webovou prezentaci.

Byla-li by omluva zveřejněna v tištěném periodiku, čtenář na ni při pečlivém čtení vždy nutně narazí, ať už se nachází na titulní straně či například na straně 7 vlevo dole. Totéž však neplatí v případě internetových stránek. Zde může existovat i taková konkrétní internetová stránka, k níž se lze z hlavní stránky webové prezentace tzv. „proklikat“ jen velmi obtížně, například skrze několik úrovní odkazů, nebo na kterou dokonce nemusí z hlavní (úvodní) stránky vést žádný odkaz. Sebestopovědnější čtenář potom omluvu „zveřejněnou“ na takovéto „skryté“ stránce nenalezne, pokud nezná přesnou adresu konkrétní stránky obsahující omluvu, popřípadě ji například cíleně nevyhledá prostřednictvím internetového vyhledávače.

Pokud by Nejvyšší soud přijal názor povinného, že součástí internetové stránky je i jakýkoliv pododdíl webové prezentace povinného, znamenalo by to, že ke splnění povinnosti podle exekučního titulu postačí „zveřejnit“ omluvu třeba i na takto „skryté“ konkrétní internetové stránce (pododdílu), což by však zcela ztrácelo smysl. Pojmy „internetová stránka“ a „internetové stránky“ je proto v daném případě nepochybně nutno rozlišovat.

Uváděl-li by exekuční titul, že omluva má být zveřejněna na internetových stránkách (v množném čísle), potom by povinný své povinnosti skutečně dostal zveřejněním omluvy i například na pododdíle internetové stránky. Jelikož však podle exekučního titulu má být omluva zveřejněna na internetové stránce (v jednotném čísle), je třeba tím rozumět právě a jen tuto jednu konkrétní internetovou stránku, a tedy nikoliv kteroukoliv internetovou stránku (pododdíl), jež je součástí webové prezentace povinného.

7. Střet exekučního a insolvenčního řízení

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 480/2017 ze dne 31. 10. 2018

k ustanovení § 103 občanského soudního řádu a 140e odst. 1 insolvenčního zákona

Jestliže v průběhu řízení o odvolání povinného proti usnesení o nařízení exekuce na majetek povinného insolvenční soud zjistí úpadek povinného, odvolací soud po právní moci rozhodnutí o úpadku zruší usnesení o nařízení exekuce a řízení zastaví (ustanovení § 140e

odst. 1 insolvenčního zákona). Rozhoduje-li odvolací soud (na rozdíl od soudu prvního stupně) za situace, kdy nová právní úprava zakazuje „nařídít exekuci“ (tedy případně potvrdit usnesení o nařízení exekuce), je povinen přihlídnout k existenci úpadku povinného, i když k jeho zjištění došlo až za odvolacího řízení.

Na uvedeném ničem nemění ani poukaz dovolatele na délku exekučního řízení (respektive časový odstup od nařízení exekuce do vydání napadeného usnesení). Podstatné je totiž pouze to, zda v době, kdy odvolací soud rozhodoval o odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, již bylo rozhodnuto o úpadku povinného. Soud kdykoli za řízení přihlíží k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (ustanovení § 103 občanského soudního řádu).

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2775/2018 ze dne 5. 12. 2018

*k ustanovení § 47 exekučního řádu
a 109 odst. 1 a 409 odst. 2 insolvenčního zákona*

Účinky, s nimiž je zahájení insolvenčního řízení spojeno [ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona], nemají samy o sobě za následek, že by exekuce, která již dříve byla zahájena, měla být třeba i zčásti zastavena (pouze nemůže být provedena), a to ani tehdy, když posléze došlo ke schválení oddlužení ve formě splátkového kalendáře. Z ustanovení § 409 odst. 2 věty druhé insolvenčního zákona dále plyne, že při povolení oddlužení plněním splátkového kalendáře dispoziční oprávnění k majetku náležejícímu do majetkové podstaty v době schválení oddlužení, včetně toho majetku, s nímž dlužník nemohl dosud nakládat v důsledku účinků nařízení nebo zahájení výkonu rozhodnutí nebo exekuce (tedy i k obchodnímu podílu povinného), má od právní moci rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře dlužník; to neplatí, jde-li o majetek, který slouží k zajištění (což však není tento případ).

Ze shora uvedeného plyne, že k tomu, aby v důsledku povolení oddlužení došlo k obnovení dispozičního práva povinného s majetkem, který je pojmenován v již vydaných exekučních příkazech, není zapotřebí ani rušit exekuční příkazy, jimiž byl majetek povinného postižen, ani zastavovat exekuci ohledně v nich vymezeného majetku, protože blokace majetku uvedeného v exekučních příkazech ve smyslu ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu pominula právní mocí usnesení o schválení oddlužení, a to po dobu trvání účinků oddlužení (ustanovení § 411 odst. 1 insolvenčního zákona).

Opačný závěr by byl v rozporu s ustanovením § 47 odst. 2 exekučního řádu, z něhož se podává, že vydání exekučního příkazu nemá jen blokační účinky předpokládané

ustanovením § 47 odst. 6 exekučního řádu, ale i další účinky předpokládané zákonem, na které povolení oddlužení povinného nemá vliv. Mezi tyto účinky mimo jiné patří účinek vymezený v ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, z něhož se podává, že pořadí pro uspokojení oprávněných při souběžně vedených exekucích, jsou-li exekuce prováděny srážkami ze mzdy, se řídí mimo jiné dnem, kdy byl plátcí mzdy doručen exekuční příkaz soudního exekutora o provádění srážek ze mzdy.

Pro případ, že k osvobození povinného od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, nedojde (ustanovení § 414 odst. 1 insolvenčního zákona) a exekuce bude z toho důvodu pokračovat, je tedy namíste zachovat účinek již zahájeného exekučního řízení, jakož i účinek už vydaných exekučních příkazů (s výjimkou účinku blokačního ustanovení § 47 odst. 6 exekučního řádu, který po dobu trvání oddlužení pomíjí). V opačném případě by byl oprávněný, jehož exekuce by byla zastavena s odůvodněním, že probíhá oddlužení, neprávem postižen tím, že by přišel o lepší pořadí při uspokojování své pohledávky z majetku povinného pro případ, že by exekvovaná pohledávka nezauklá následkem rozhodnutí insolvenčního soudu o osvobození od jejího placení.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 5295/2016 ze dne 28. 11. 2018

k ustanovení § 109 odst. 1 insolvenčního zákona

Úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný (jen) k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Dočasný zákaz provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce plynoucí z ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona je významově srovnatelný s institutem odkladu exekuce (ustanovení § 266 občanského soudního řádu ve spojení s ustanovením § 54 exekučního řádu).

Vliv povolené exekuce při exekuci srážkami ze mzdy povinného na povinnosti plátce mzdy povinného pak upravuje ustanovení § 289 občanského soudního řádu. Toto ustanovení definuje povinnosti plátce mzdy povinného jinak při povolení odkladu exekuce podle ustanovení § 266 odst. 1 občanského soudního řádu (neprovádí srážky ze mzdy povinného) a jinak při povolení odkladu exekuce podle ustanovení § 266 odst. 2 občanského soudního řádu (provádí srážky dále, ale nevyplácí je oprávněnému).

Z povahy institutu upraveného ustanovením § 109 odst. 1 insolvenčního zákona je rovněž zjevné, že účinek

plynoucí z odstavce 1 písm. c) [zákaz dalšího provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce] se prosazuje (na rozdíl od úpravy obsažené v ustanovení § 266 odst. 1 občanského soudního řádu) bez vazby na zkoumání poměrů oprávněného (potud, zda „oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně poškozen“) a jeho prvořadým cílem je zajistit nikoli to, aby se po dobu zákazu provádění další exekuce (po dobu odkladu exekuce) příjmy postižené dosud srážkami ze mzdy povinného (insolvenčního dlužníka) opět ocitly v dispozici povinného a jeho rodiny, nýbrž to, aby dalším uspokojováním věřitele s vykonatelnou pohledávkou nebyl poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení narušen (zpravidla v neprospěch věřitelů nevykonatelných pohledávek) princip poměrného uspokojení dlužníkových věřitelů v insolvenčním řízení. Tomu odpovídá (obdobně jako u účinků odkladu exekuce povoleného podle ustanovení § 266 odst. 2 občanského soudního řádu popsaných v ustanovení § 289 odst. 2 občanského soudního řádu) závěr, že plátce mzdy povinného provádí srážky ze mzdy povinného dále, leč nevyplácí je oprávněnému (soudnímu exekutorovi).

Jinak řečeno, jestliže v průběhu exekuce na majetek povinného srážkami ze mzdy povinného nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení vedeného na majetek povinného uvedené v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona, provádí plátce mzdy srážky ze mzdy povinného dále, ale nevyplácí je oprávněnému (soudnímu exekutorovi), dokud tyto účinky nepominou.

Pominou-li účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení na základě některého z „jiných“ rozhodnutí o insolvenčním návrhu (ustanovení § 142 a 146 odst. 1 insolvenčního zákona) [v tomto případě na základě usnesení o zastavení insolvenčního řízení], vyplatí plátce mzdy povinného sražené částky oprávněnému (soudnímu exekutorovi).

Bude-li rozhodnuto o úpadku povinného, bude postup plátce mzdy povinného ohledně sražených částek závislý na zvoleném způsobu řešení úpadku dlužníka; po prohlášení konkursu je vyplatí insolvenčnímu správci (ustanovení § 246 odst. 1 insolvenčního zákona), při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je vyplatí insolvenčnímu správci jako dlužníkuv majetek nabytý předtím, než nastaly účinky schválení oddlužení (ustanovení § 398 odst. 2 insolvenčního zákona) a od účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení již další srážky ze mzdy povinného ve vazbě na daný výkon rozhodnutí nebo exekuci neprovádí a při oddlužení plněním splátkového kalendáře je vyplatí povinnému (dlužníku) a od účinnosti rozhodnutí o schválení oddlužení již další srážky ze mzdy povinného ve vazbě na danou exekuci neprovádí (ustanovení § 409 odst. 2 insolvenčního zákona) [postup plátce mzdy podle ustanovení § 406 odst. 3 písm. d) insolvenčního zákona je již navázán na insolvenční řízení].

|

Z JEDNÁNÍ 38. SNĚMU SOUDNÍCH EXEKUTORŮ

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
 tajemník Exekutorské komory ČR

Dne 16. dubna 2019 proběhl v Brně v hotelu International 38. Sněm soudních exekutorů. Sněmu se zúčastnilo celkem 103 soudních exekutorů (tedy asi 66 % z celkového počtu), což je známkou značného zájmu o vnitrostavovské záležitosti a rovněž důkazem stavovské zodpovědnosti většiny soudních exekutorů.

Na program jednání 38. Sněmu soudních exekutorů byly zařazeny mj. doplňovací volby do Revizní komise Exekutorské komory České republiky, schválení rozpočtu pro nejbližší rozpočtové období, schválení hospodaření za uplynulé období, jakož i zprávy o činnosti spolupracujících agentur a zákonných i poradních komisí.

Při doplňovacích volbách se novou členkou Revizní komise Exekutorské komory České republiky stala soudní exekutorka Mgr. Lenka Černošková, Exekutorský úřad Prostějov, s celkovým počtem 67 hlasů. Nový rozpočet pro rozpočtové období 2019–2021 zohlednil nelehkou ekonomickou situaci exekutorských úřadů a nastavil nová pravidla pro odvod členských příspěvků, jakož i odvodů do Fondu vzdělávání. Rozpočet rovněž vyhradil finanční prostředky pro spuštění projektu „Portál dražeb“, který nabídne veřejnosti jednotný a Komorou odborně garantovaný dražební portál movitých a nemovitých věcí. V rámci diskuze byly sněmem projednány i plány prezidia na pokračování elektronizace exekutorské činnosti, například plány na zřízení

Prezidium: Mgr. Jan Mlynářčík, viceprezident, JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., prezident, Mgr. Martin Tunkl, člen prezidia, JUDr. Vendula Flajšhansová, členka prezidia, JUDr. Jitka Wolfová, členka prezidia

centrální úřední desky Exekutorské komory České republiky (která by sloučila úřední desky jednotlivých exekutorských úřadů na jednom webu), centrálního úložiště dat pro komunikaci se soudy (případně i pro komunikaci s dalšími orgány veřejné moci a pro účely součinnostní agendy) a další. Pozornost byla věnována i návrhu opozice na ukončení smluvního vztahu se spolupracující PA agenturou. Po dlouhé diskuzi byl návrh opozice velkou většinou přítomných soudních exekutorů odmítnut. I přes drobné obstrukční námítky minoritní části pléna se podařilo projednat všechny prezídiem navržené body programu jednání.

Prezídium Exekutorské komory České republiky touto cestou ještě jednou děkuje všem soudním exekutorům, kteří obětovali svůj čas ve prospěch správy stavovských věcí.

39. Sněm soudních exekutorů je předběžně plánován na podzim tohoto roku. Na program jednání sněmu budou zařazeny především volby do zákonných orgánů Komory, tedy do Kontrolní komise, Revizní komise a Kárné komise, kterým ke konci roku končí jejich funkční období. Jako vždy na podzim projedná sněm rovněž hospodaření Komory za skončené účetní období.

|

Z JEDNÁNÍ PREZÍDIA EK ČR

připravil:
Mgr. Petr Prokop Ustohal
 tajemník Exekutorské komory ČR

V uplynulém období proběhla tři zasedání prezidia EK ČR. Dne 6. března 2019 se prezídium sešlo na svém 8. zasedání, dne 15. dubna 2019 na svém 9. zasedání a dne 17. června 2019 na 10. zasedání. Na jednáních se prezídium věnovalo mj. legislativě (se zaměřením především na ministerský návrh novely OSŘ/EŘ), vyhodnocení výběrového řízení na PR agenturu (jakož i přípravě smlouvy s novou PR agenturou), výběrovým řízením na obsazení uvolněných exekutorských úřadů, přípravě 38. Sněmu soudních exekutorů a další agendě. Dlouhodobě se do programu prezidia vrací především opakovaná výběrová řízení na několik exekutorských úřadů, které se nedaří obsadit. Podrobnosti z jednání prezidia jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části Pro exekutory. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde:

6. 3. 2019 – 1/19/P08; 2/19/P08; 3/19/P08

Prezídium EK ČR **u k l á d á** Kanceláři Komory přípravu přípisu Ministerstvu spravedlnosti se žádostí o zřízení pracovní skupiny pro přípravu novely EŘ/OSŘ a s žádostí o schůzku v této věci.

Prezídium EK ČR **u k l á d á** Právní a legislativní komisi zpracování návrhu na zvýšení exekutorského tarifu, a to do konce měsíce března.

Prezídium EK ČR **u k l á d á** Právní a legislativní komisi zpracování návrhu novely Exekučního řádu v části zavedení místní příslušnosti, zjednodušení zastavování, další činnost, zrušení dvojkolejnosti, a to v tezíech do konce března 2019 a v paragrafového znění do konce dubna 2019.

(pozn. text redakčně sloučen)

6. 3. 2019 – 5/19/P08

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o**, že uchazečem, který se ve výběrovém řízení na PR agenturu Komory umístil na prvním místě, je společnost Media:list.
(pozn. text redakčně krácen)

6. 3. 2019 – 6/19/P08 (opětovně 17. 6. 2019 – 5/19/P10)

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ústí nad Orlicí, po soudní exekutorce JUDr. Taťáně Mackové, které zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2018.
(pozn. text redakčně krácen)

6. 3. 2019 – 8/19/P08 (opětovně 17. 6. 2019 – 7/19/P10)

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi Mgr. Ivo Nedbálkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 20. 10. 2015.
(pozn. text redakčně krácen)

6. 3. 2019 – 10/19/P08 (opětovně 17. 6. 2019 – 9/19/P10)

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Ostrava, po soudním exekutorovi JUDr. Milanu Vlhovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 28. 2. 2017. *(pozn. text redakčně krácen)*

15. 4. 2019 – 1/19/P09

Prezídium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení opakovaného výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Žďár nad Sázavou, po soudním exekutorovi JUDr. Jiřím Komárkovi, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu k datu 31. 12. 2018. *(pozn. text redakčně krácen)*

17. 6. 2019 – 1/19/P10

Prezídium **u k l á d á** Právní a legislativní komisi zpracovat pro potřebu jednání s poslanci Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, respektive některými členy vlády ČR podklady (paragrafové znění a odůvodnění), týkající se předkládané novely OSŘ a EŘ ministryní spravedlnosti pro jednání vlády ČR, a to ve lhůtě nejdéle do 31. 7. 2019. Právní a legislativní komisi se ukládá, aby do legislativního návrhu zapracovala návrh krajské místní příslušnosti s rovnoměrným nápadem, kdy se budou elektronické návrhy podávat na elektronickou podatelnu ministerstva spravedlnosti, která by přidělovala věc soudním exekutorům rovnoměrným nápadem v rámci území soudních krajů, s důrazem, že tato varianta nezatíží soudní soustavu. Právní a legislativní komisi se ukládá, aby zpracovala alternativu k novelou navrženým poplatkům plátcům mezd, respektive navrhla vypuštění poplatků, s ohledem na zavádění principu: jeden povinný = jeden exekutor, kdy se návrh ministerstva spravedlnosti stává překonaným.

17. 6. 2019 – 2/19/P10

Prezídium **u k l á d á** Právní a legislativní komisi finalizovat paragrafové znění novely tarifní vyhlášky a dále finalizovat podklady pro zpracování analýzy stávající výše tarifu s ohledem na neudržitelnost jeho výše s ohledem na rostoucí náklady a udržitelný rozvoj exekutorských úřadů.

PROFESOR ROBERT W. EMERSON V PRAZE

V polovině června navštívil Prahu profesor Robert W. Emerson. Profesor Emerson působí na univerzitě Warrington College of Business Administration na Floridě a je dlouholetým členem The Scientific Council of UIHJ a odborným konzultanem UIHJ.

Členové The Scientific Council of UIHJ: univerzitní profesori, soudci a právníci specializující se na mezinárodní právo a právo výkonu soudních rozhodnutí

Profesor Emerson se setkal s vedením Exekutorské komory ČR. Využili jsme této příležitosti a požádali jsme pana profesora o to, aby napsal pro časopis Komorní listy článek. Vás čtenáře časopisu s ním v příštím čísle seznámíme.

Účastníci setkání: Mgr. Milan Suchánek, člen Mezinárodní komise EK ČR, profesor Robert W. Emerson, Mgr. Jan Mlynářčík, viceprezident EK ČR, JUDr. Vladimír Plášil, LL.M., prezident EK ČR, Marie Novotná, redaktorka časopisu, Mgr. Tereza Lungová, členka Mezinárodní komise EK ČR

ABSTRACTS

JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.

Currently to the execution of the arbitration rulings

The problem with the execution of arbitration rulings imposing the performance of consumer contracts still represents a major part of the agenda of the execution panel of the Supreme Court. Therefore it is only fitting to summarize the most recent jurisprudence of this appellate court concerning the topic. This article is about the limits of judicial review of arbitration rulings in the decisions on the motion to discontinue the execution due to the immorality of the enforced performance.

Mgr. Stanislav Molák

Some aspects of the Code of Execution and the Civil Procedure Code amendments

This short text deals with the legislation amendments from the year 2017 that had impact into the execution proceedings. There are causes of this legislation explained, expected application practice and an interpretation with the emphasis on the intertemporal effectiveness. Focus is placed on the amendment to the Act on the Legal Profession No. 258/2017 Coll., against the abuse of the designation Judicial Officer and Judicial Officer's Office (resp. the Executor and the Executor's Office), amendment to the Civil Procedure Code No. 281/2017 Coll., that introduces a new group of privileged claims during the after-auction distribution of the estate; specifically the claims of the Apartment Owners Associations, and finally the amendment to the Code of Execution done by Act No. 298/2018 Coll., that expands the applicability of the execution by suspension of a driving license to the execution of alimony for studying children up to the age of 26 years.

Mgr. Ondřej Bečvář

The (dis)proportion of the Judicial Officer's execution costs in relations to tax receivables

The claims from tax arrears represent an extensive portfolio in the field of enforced receivables. The Act No. 280/2009 Sb., Tax Code, is applied in the process of their enforcement. If the tax administrator decides to use a Judicial Officer for the enforcement of the tax arrears he has to consider the aspect of the execution costs connected with the enforcement within the borders of § 175 par. 2 of the Tax Code. This vague provisions of the Tax Code wasn't really reflected in the jurisprudence of higher courts until the year of 2015. The application of § 175 par. 2 of the Tax Code has currently spread amongst the courts of lower instances and often represents the reason to dismiss a motion for judgement execution or to discontinue the execution. Due to the "recency" of the application of this institute there is quite a lot of discrepancy in the decision-making practice of lower courts regarding some partial issues about the evaluation of the execution costs.

Ing. Miroslav Zámečník

Macro: Debt discharge, a new chance

The discharging amendment to the Insolvency Act postulates two variants of how a natural person can achieve the debt discharge. In the first variant the debtor repays 60 % of his debts to the creditors in 3 years. The second variant requires the debtor to repay at least 30 % of his debts in 5 years; this, however, is not a condition for entering the debt relief. The debtor has to repay to the creditors at least as much as he has paid to the insolvency administrator on his monthly remuneration. At the end of specified period the court can discharge the debtor of his debts if the court finds out the debtor's "good behavior".

CONTENTS

INTERVIEW	7	"The law enforcement system based on Judicial Officers has definitely endowed the Czech Republic with the real enforceability of the claims granted by the court," says JUDr. Eva Dlouhá, judge of the Regional Court in Prague, in an interview for the Chamber's Journal
ARTICLES	11	Currently to the execution of the arbitration rulings JUDr. Karel Svoboda, Ph.D.
ARTICLES/ DISCUSSION	17	Some aspects of the Code of Execution and the Civil Procedure Code amendments Mgr. Stanislav Molák
ARTICLES/ EXECUTORIAL TRAINEES	22	The (dis)proportion of the Judicial Officer's execution costs in relations to tax receivables Mgr. Ondřej Bečvář
ARTICLES/ OPINIONS	27	Macro: Debt discharge, a new chance Ing. Miroslav Zámečník

ARTICLES/ COMMERCIAL	28	The problematics of determining the usual price of real estate XP invest, s. r. o., znalecký ústav
JURISPRUDENCE	33	From the Constitutional Court decisions Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	38	Court rulings on executions Section prepared by Mgr. David Hozman
NEWS FROM CHAMBER	47	From the 38 th meeting of the Assembly of Judicial Officers Mgr. Petr Prokop Ustohal
	49	From the presidium meetings of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic Mgr. Petr Prokop Ustohal
	51	Professor Robert W. Emerson in Prague

Komorní listy

Třicáté deváté číslo

www.ekcr.cz

vzor citace

PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha: Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada

prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík

JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)

doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

JUDr. Milan Makarius

JUDr. Vladimír Plášil, LL.M.

Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.

Mgr. Ing. Antonín Toman

Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce

Silvie Kratochvílová

adresa redakce

Exekutorská komora České republiky

IČ: 709 40 517

Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt

Tel.: + 420 210 311 000

e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad

Mgr. Libor Vaculík

tisk

Serifa®

Zdarma

Náklad 800 ks

Vychází čtvrtletně

Datum vydání 30. 6. 2019

MK ČR E 19153

Registrace Ministerstva kultury ČR

ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

Komorní listy

produkuje, vydává a distribuuje

Exekutorská komora České republiky

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná

(marie.novotna@wolterskluwer.com)

Časopis je dostupný také v ASPI.

